

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANUL I. 15 APRILIE 1930. Nr. 8.

CUPRINSUL:

N. Buta: Generația tânără și democrația. — *Cornelia Buzdugan*: Durerii. — *P. Suciu*: Satul nostru. — *Dr. V. J.*: Congresul Tineretului Național-Țărănesc din Vechiul-Regat, Basarabia și Bucovina. — *Virgil E. Șortan*: Dureri înăbușite. — *Septimiu Popa*: Cea dintâi scenă românească în Ardeal. — *L. H.*: Egrame. — *Aurel Păcurariu*: Considerații asupra diplomației. — *Viorica Pintiliescu*: Societatea Națiunilor și femeea. — *Gheorghe Dragoș*: Creditul Agricol. — *Teofil Bugnariu*: Un eveniment literar. — *Dr. S. Ioan*: Pax Christi — in regno Christi. — *Gherasim Pinteș*: Fustel de Coulanges. — *G. I. P.*: Henri Massis: La Défense de l'Occident. — *Cronica*: Paștile cu flori, Paștile cu bucurie. — *M. Manoilescu*: Théorie du protectionisme. — Iarăși gogorița regionalismului. — Nouile legi militare — Cazul Stere și semnificația lui. — Revista „Gardianul”. — Quo asque tandem? — Administrative.

Director:

V. V. TILEA

Redactor responsabil:

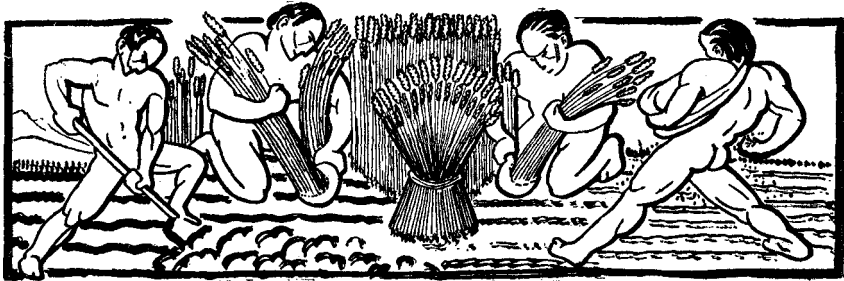
N. BUTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
CLUJ
STRADA REGINA MARIA Nr. 36.

A B O N A M E N T U L :

Pe un an Lei 200.—
Pentru bănci și autorități Lei 500.—
Pentru străinătate Lei 500.—

Generația tânără și democrația

În articole de ziar, în conferințe publice sau în simple convorbiri particulare generația noastră tânără obsedează spiritele cu o stăruință tenace. Intocmai ca un refren sprinten la capătul unui târăganat cântec popular, ea umflă piepturile de nădejde la unii și naște îngrijorare la alții oridecâteori valurile furioase ale vieții noastre publice sunt privite sub unghiul sever al unei analize critice neîndurate. Optimiștii se agață de virtualitățile ei latente ca de un fel de colac de salvare, iar pesimiștii tuturor timpurilor îi scotocesc migălos insuficiențele, și, dacă sunt în amurgul bătrânețelor, îi aruncă piezișe priviri de mustrare „părintească“, înșirându-i pe degete dureroasele scadențe apropiate. Ceeace ni se pare însă straniu în toate aceste considerații pe socoteala ei, ceea ce ne izbește mai mult în aceste pripite diagnoze și evaluări fugare, este faptul ciudat că puțini sunt aceia sau aproape nici unul, care să-și ia osteneala de a o localiza precis în timp, de a-i fixa senin și obiectiv atât drepturile incontestabile cât și sacro-sanctele obligații morale. Părerile contradictorii plutesc într'un vag chinuitor. Nu numai iluziiletrandafirii, dar nici oftaturile adânci nu răsar din elementele unei cunoașteri științifice, din farmecul unei convingeri absolute, vrednice, în cel mai rău caz, de-o respectuoasă atenție. Fenomen cu atât mai ciudat cu cât nici-o nădejde superlativă și nici un crâmpieiu de amărăciune nu sunt legitime fără aceste necesare platforme preliminare.

Cunosc un istoriograf celebru, căruia îi place să condenseze evoluția oricărui popor, sub toate aspectele, într'o simplă succesiune

de generații eroice. În lupta dâră dintre aceste generații sau în armonioasa lor complectare reciprocă. După acest harnic răscolitor al trecutului perpetua ascensiune a unui popor bine caracterizat se realizează prin etape, prin urmărirea conștientă a unui program, colectiv și organic, eșalonat pe capitole distincte, fiecare capitol din acest program original și specific necesitând o anume categorie de indivizi pentru a fi tradus în fapte concrete. Teoria mi se pare, dacă nu justă întru toate, cel puțin sugestivă și ispititoare și cred că a o avea înaintea ochilor la definirea rosturilor generației noastre tinere, în argumentarea irezistibilă a imperativelor ei categorice, înseamnă a coborî din vagul tresăririlor de speranță și-al suspinurilor în lumea realităților noastre actuale.

Dar mai întâiu să arătăm ce înțelegem noi prin așa zisa „generație tânără“. După unii, și nu sunt puțini, ea nu s'ar putea defini în funcție de vârstă, singurul criteriu de apreciere fiind frăgezimea inimii și a spiritului, bunuri imateriale asupra cărora povara anilor rămâne ineficace. După alții și aceștia din fericire sunt răsleți, o generație oarecare și deci generația noastră tânără, se compune dintr'un număr foarte restrâns de indivizi, născuți în cel mult 2—3 ani consecutivi, minuscula deosebire de etate valorând mai mult decât ideile și sentimentele cari svâncesc într'un ins oarecare. Firește atât prima cât și a doua teorie sunt exagerări inutile, cari nu știm cum ar putea să reziste unui examen critic aprofundat. Căci după ferma noastră credință din generația tânără a României întregite nu poate face parte oricine, indiferent de tâmplele cărunte, precum totată de adevărat este că aceeaș generație, pentru a fi viabilă, pentru a îndeplini o misiune proprie fizionomiei sale sufletești, are trebuință, în timp, de cadre mai largi. Astfel, pentru noi, *această generație tânără cuprinde în primul rând pe toți aceia cari au crescut și s'au lămurit spiritualicește dela Unire încoace. Pe toți acei tineri cari, beneficiind în absolută libertate de consecințele imediate ale slăvitului act național din 1918, și-au format și verificat ideile și sentimentele generoase în funcție de întreg patrimoniul teritorial al rasei, de toate curentele spirituale care-l străbat și mai ales în funcție de specificul moment istoric în care ne-a aruncat, superb și irevocabil, măreția evenimentelor de atunci. Ea s'a încheșat pe băncile celor patru universități, descifrând din mărturii antentice o singură istorie a suferințelor noastre, hrănind*

un singur ideal comun: acela al consolidării statului nou, netezind conștient contrastele sufletești dintre provinciile răslețite odinioară și unite acum pentru vecii vecilor.

Am ținut să facem această distincție nu dintr'un șubred orgoliu de părtași ai acestei generații, ci cu totul din alte considerații. Și iată cari sunt aceste considerații. Observăm adesea cu uimire că înțelegerea obiectivă a nevoilor noastre naționale din oricare porțiune a aceluia patrimoniu teritorial al rasei, despre care am vorbit mai sus, este eclipsată chiar și la reprezentanții autorizați ai „generației tranșeelor“, de prejudecăți sterpe, de insuficiențele fatale ale oricărei pătrunderi pur teoretice. Dacă n'am avea altă dovadă decât zigzagul ideologic al acestor reprezentanți sau incoherenta născocire a *misticei statului* (un fel de prilej de simplă gimnastică intelectuală) și ar fi suficientă pentru a ne convinge de temeinicia acestei afirmații. Lucru firesc, de altfel. Ceice au cunoscut deaproape toate riscurile morții năpraznice, cei ce au sângerat din belșug cu ochii ațintiți asupra steagului unității naționale, au lăsat ce-au avut mai bun, mai neprihănit *acolo*, în învălmășagul tranșeelor, în zguduitorul *bejenie* din toamna anului 1916 și în rezistența supraomenească din „triumghiul morții“. Această generație a îndeplinit prin înseși aceste eroice încordări fizice și morale o misiune sacră, dramatică, mistuitoare ca o flacără puternică. Ar fi impiu deci să-i cerem un nou crez, tot atât de înfipt în rădăcinile instinctului revelator, totată de călit în jăratecul aprins al unui fanatism nobil și cutropitor. Pentru momentul istoric actual avem trebuință, așadar, de-o confraternitate spirituală nouă, de o seamă de inimi și inteligențe sprintene, cari nu și-au desvălit încă taina creatoare, s'au dacă ne-au făcut, ici colea, promițătoare anticipații în acest sens, nu și-au terfelit începutul de carieră în rătăcirii pripite și dureroase. O generație cu sufletul virgin, plămădit în orizonturile largi ale timpurilor prezente, întregă la cap, aprigă din punct de vedere volițional, fără resturi de metehne învechite, dar cu atât mai implacabilă în urmărirea unui ideal comun, rumegat pe îndelete.

În ce ne privește mărturisim, că din căutarea și justificarea necesității absolute a acestui ideal comun noi ne-am făurit un adevărat catehism. Nu ne-am aruncat lacomi în largul fruntariilor țării, împinși dela spate de vecinul refren al romantismului tineresc

necontrolat. Nu ne-am încins tâmpilele cu flăcări de paie, nici n'am imitat desnădăjduite gesturi conspirative din viața altor popoare. Dar ne-am aplecat urechea la șoaptele trecutului nostru genuin, la necesitățile profunde cari dospesc acum în quasi totalitatea neamului desrobit, și am găsit că nici-un ideal nu poate fi mai potrivit pentru răscolirea energiilor cari mocnesc întrânsul și deci nici-un îndreptar mai productiv pentru o generație nouă, care voește și trebuie să voiască un nou de capitol istorie națională — decât *idealul democrației integrale*.

Am găsit că, odată înfăptuită unirea mântuitoare, adică după clarificarea pentru totdeauna a raporturilor noastre față de rasele vrăjmașe de ieri, privirile trebuiesc îndreptate spre înzdrăvenirea propriului nostru organism. După ce am smuls din rădăcini bălăriile cari ne-au năpădit timp de circa trei jumătăți de mileniu, spre plivirea netrebnicilor *subsuori parazitare*, cari în loc de a consimți voluntar la o ofilire resemnată, mai au neobrăzarea de a-și legitima prin fel de fel de argumente scărpinate din ceafă, propria existență.

Și cum am putea să ne vindecăm de gălbinarea trecutului de urgie, cum am putea readuce roseața sănătoasă în obraz fără o epurare a cadrelor noastre printr'o selecțiune naturală a valorilor? Și care ideal politico-social ne-ar putea oferi mai multe cheazășii în vederea acestei selecționări decât o ordine de stat întemeiată pe principiul liberei dezvoltări individuale și colective?

Mulți susțin că democrația e o vorbă deșartă, ca multe altele, și o discreerată risipă de timp în veacul tuturor vitezelor și al tuturor clipelor prețioase. O fi undeva, nu tăgăduim, dar nu oriunde și mai ales nu printre rândurile noastre, ale celor tineri.

Căci noi nu concepem democrația ca o atitudine cerebrală *voită*, bună pentru a impresiona drojdia mulțimilor. Pentru noi democrația este glasul sângelui rustic, care ne umflă vinele chiar și în vuietul urbanismului turbat. Pentru noi democrația este o poruncă a destinului proaspăt, idealul care corăspunde mai mult, cel puțin în momentul de față, psihologiei noastre etnice.

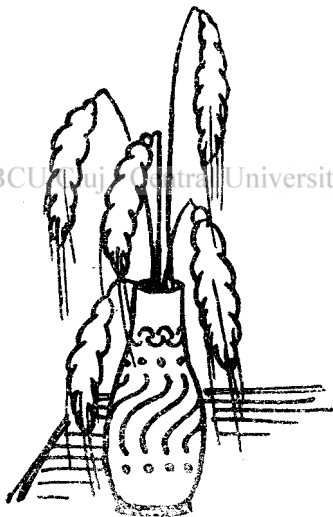
Și tocmai fiindcă corespunde mai mult, noi nu îndrăgim acest concept fără povarnice obligații morale. Noi ne dăm seama perfect că străjerii lui neadormiți trebuiesc recrutați din spirite elastice,

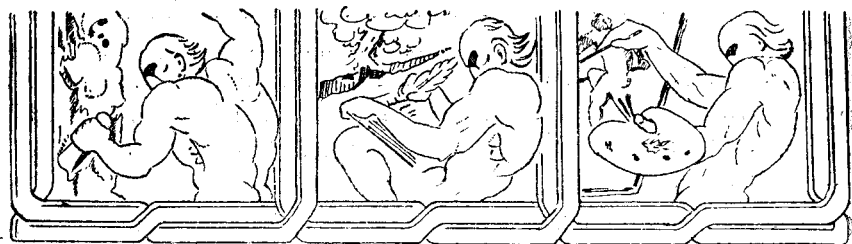
versate în haosul ideologiei moderne, din pionerii muncii constructive de fiecare zi, pe toate tărâmurile de manifestare. Cine-și făurește castele de carton din lipsa de control imediat al mulțimilor cetățenești n'are ce căuta între noi. Il detestăm noi cei dintâiu și fiindcă suntem tineri, viața se va îngriji ea însăși să-i așeze în colțurile cu umbră.

E cazul, după toate acestea, să ni se arunce sfidarea că împingem țara la dezastru ?

Judece mai întâiu însăși generația tânără, limitată de noi și judece, apoi, dacă nu le cerem prea mult, însiși matadorii reacționarismului.

N. Buta.

Durerii

Te binecuvintez, Durere
Atât de rodnică și sfântă!
Jungherul tău temut, deadreptul
În inimi dacă ni se'mplântă,

Tu faci de-acolo să țâșniască
O sevă caldă și bogată
Și aprinzi în lacrima umilă
Scânteii de piatră nestimată,

Te binecuvintez, Durere
Aducătoare de lumină;
Doar tu de mai cobori o rază
Pe-a noastre zvârcoliri de tină;

Și numai tu mai știi, mălastro,
Ca dintr'un flaut învechit
Să smulgi cântări nepieritoare
Din sufletu-ne amorțit.

Și precum Moise cu toiagul
Izbind, izvor născu din stâncă
Tu scoți din adâncimi obscure
Șivoiu de dragoste adâncă.

Comori de milă și de jertfă
Creezi cu magica-ți putere;
De-aceea și'n suprema-mi clipă
Te-oi binecuvânta, Durere.

CORNELIA BUZDUGAN

Satul nostru

Orientări spre o reală politică rurală

Satul nostru e o entitate evoluabilă. E ceva în devenire. Se afla într-o stare de primitivitate. Civilizația s'a oprit la bariera lui.

Țăranul nostru e inert prin incultură. Această inerție a creat în satele noastre o atmosferă de izolare aproape impenetrabilă.

Civilizarea se face cu doi factori: sufletească unul, material celalalt. Pe cel sufletească trebuie să-l stăpânească civilizabilul, pe cel material civilizatorul.

Țăranul nostru, ca element civilizabil, nu are dispoziții sufletești pentru civilizare. Orizontul lui e scoborât. Necesitățile lui sunt reduse. Nu are nici lărgimea de concepțiuni, nici suplețea de spirit a urbanului. E un rural inadaptabil.

Școala nu-i dă aptitudini culturalizabile. Ea face, la sate, teoria cărții, fără să facă practica civilizației. Ea dă țăranilor alfabetul cărții, fără să încerce a le da alfabetul civilizației. Ea se ocupă numai cu copiii, uitând complet de adulți. Cu cei dintâiu face mecanizarea slovei. Cu acești din urmă ar trebui să facă exerciții de practică civilizatorică. Școala nu trebuie să deștepte numai dorinți. Ea trebuie să dea atitudini.

Mediul nostru rural sufocă orice atitudini civilizatorice. Trebuie să schimbăm acest mediu. Aceasta nu vom face-o prin școala vorbeii, nici prin conferențiarismul de azi persuasiv și frazeolog, ci prin școala faptei.

Să nu pornim la sate numai cu cartea și cu gazeta. Acestea sunt numai auxiliare. Nu pot avea rol de anticipatoare. Acest rol îl au numai mijloacele materiale de civilizare.

Trebuie să dăm satelor, larg și repede, toate posibilitățile materiale pentru civilizație.

Aspectul vieții noastre rurale lasă mult de dorit. Țăranul nostru trăiește în condiții de alimentare insuficientă. Pe satele noastre nu găsim nici igienă, nici confort. Duc, cei mai mulți, o viață de primitivi.

La ameliorarea alimentării se va putea ajunge prin raționalizarea gospodăriei câmpenești. Pentru aceasta e lipsă de un mare și avantajos credit rural. Fără aceasta satele noastre vor rămânea unde sunt: fără inventar modern în gospodărie, și jefuite de uzura băncilor. La sate trebuie să descălecăm cu mult suflet, dar mai ales cu mulți bani. Intelectualul care se duce acolo numai cu vorbărie e un demagog primejdios. Demagogii sunt speța de oameni cari diformează realitățile și deturneză orientările. În politica noastră rurală ei n'au ce căuta. Sunt interpuși inutili și nedoriți.

Un regim alimentar bun, cu prisosuri, nu deschide drumul numai spre civilizarea vieții exterioare, ci și spre culturalizarea vieții sufletești. Prin civilizație se răzbește mai ușor spre adevărata cultură. După satisfacerea necesităților trupești, urmează satisfacerea celor sufletești.

Să dăm satelor noastre posibilități materiale de civilizare. Aceasta trebuie să fie punctul cardinal în programul politicii noastre rurale.

Școala e un steag, dar nu e armă. Lângă ea trebuie să ridicăm, ca cea mai reală complectare, bănci populare și cooperative de toate categoriile.

Școala va deștepta dorinți, va deschide orizonturi, va stimula apetituri în viața spirituală, iar băncile și cooperativele vor fi realizatoare în viața materială a satelor noastre.

Satelor trebuie să le mai dăm propagandiști țărani. Propaganda intelectualului e de cele mai multeori sterilă. O colaborare statornică nu se poate înjgheba decât numai între cei ce duc aceeași viață și trăiesc în aceeași comuniune sufletească. Pentru țăran e pilduitoare fapta confratelui său, iar nu vorba cu artificii a „domnilor“.

Satul se va ridica prin ai săi. Tineri de țărani frunțași vor trebui trimiși în școli profesionale, într'un fel de universități pentru

popor. Aceștia întorși acasă, în satul lor, vor fi înfăptuitori pe moșiile lor. Vor fi pionerii civilizării satelor noastre.

Satele noastre au lipsă de această gardă de civilizatori. A le-o da e una dintre marile probleme ale politicei noastre rurale.

Numai așa, numai cu politica banului și a faptei, vom ridica satele noastre.

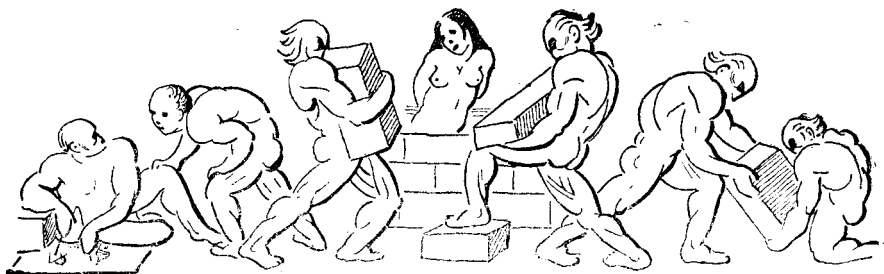
De-ocamdată suntem într'o etapă de dibuire. Simțim cu toții instinctiv, că tăria și izvorul de energie ni-e la sate. Ne întoarcem cu fața spre ele. Credem că le ajunge dacă le dăm pateticele noastre asigurări de dragoste. Dar, satului nu-i arde de așa ceva. Lui nu-i trebuie jonglerii de vorbă. Lui îi trebuie fapte. Când le vom da acestea, când vom da satelor toate posibilitățile materiale de dezvoltare, atunci vom putea spune că am făcut ceva pentru ele.

Să ne întoarcem spre sat întregi cu inima și cu fapta.

P. Suci

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Congresul Tineretului Național-Țărănesc din Vechiul Regat, Basarabia și Bucovina

La 23 Martie a. c. Tineretul național-țărănist din Vechiul Regat, Bucovina și Basarabia și-a ținut la București congresul său extraordinar. Sunt necesare câteva lămuriri prealabile.

În Vechiul Regat, până la data acestui congres, partidul național-țărănesc avea constituită o singură organizație tinerească și anume Tineretul Țărănist Român, organizat în capitală și în 22 județe; în Bucovina era Chemarea Tinerimii Române și în Basarabia Organizația Obștilor Tinerilor Moldoveni.

Tineretul Țărănist Român s'a constituit la 31 Ianuarie 1926, așezat sub privegherea și controlul Comitetului central executiv al Partidului Țărănesc. Scopul: educație morală prin „desvoltarea simțului de datorie și disciplină, și răspândirea spiritului democratic“, educație cetățenească „pentru formarea de luptători hotărâți pentru realizarea democrației țărănești“, educație națională, educație culturală „pentru înlăturarea diferenței ce există între viața culturală dela sate și orașe“, educație socială „prin mijloacele stabilite de doctrina țărănistă“.

Tineretul Țărănist a desfășurat o vie activitate de propagandă și publicistică. Intemeiată alături de fostul partid țărănesc, organizația a continuat să-și păstreze titulatura și după fuziunea acestui partid cu Partidul Național din Ardeal. Tineretul țărănist urmărind cultivarea și răspândirea ideii țărăniste, nu a activat decât într'o mică măsură în arena luptelor politice; frământarea de gânduri și cristalizarea de idei a fost marea lui râvnă, pe care a satisfăcut-o într'o mare măsură. Prin organul său central „Acțiunea țărănistă“

și câteva foi din provincie, a afirmat viguros și răspicat crezul democratic și țărănist; în adunări, glasul tinerilor țărăniști răsuna puternic și entuziast, mărturisind credința într'o idee și dragostea adâncă pentru lumea satelor.

Chemarea Tinerimei Române din Bucovina și Obștile Tinerilor Moldoveni s'au întemeiat mai de curând; activitatea lor politică a avut un răsunset viu în cele două provincii, lucrând mână în mână cu partidul național-țărănesc.

Aceasta era situațianea în preajma congresului dela 23 Martie. Tineretul național-țărănist din cele șase provincii istorice era lipsit de un organism unitar și deci în neputință de a desfășura o acțiune puternică și solidară. Trebuia stabilită o normă comună de acțiune care nu putea rezulta decât din organizarea unitară, realizarea căreia a constituit de fapt, scopul principal al congresului; în afară de acest scop principal, prin congres s'a urmărit și unificarea numirilor organizațiilor cari erau susceptibile de interpretări necorespunzătoare structurii și rostului lor și pe deasupra, prin congres, s'a urmărit afirmarea hotărîtă și entuziastă a conștiinței politice generale a tineretului național-țărănist. Congresul dela 23 Martie a fost deci Congresul Tineretului Țărănist, al Chemării Tinerimei din Bucovina și al Obștilor Tinerilor Moldoveni din Basarabia.

Congresul a durat două zile, 23 și 24 Martie; a prezidat dl Căpățineanu, deputat de Olt. În ședința de Duminecă dimineața, 23 Martie, în sala Eintracht, au vorbit Dnii Ion Mihalache, Virgil Madgearu, Vlad Dimitriu, Galați, deputat, V. V. Tilea, deputat, din partea Chemării din Ardeal, Ion Iacoban, Cernăuți, deputat, Stelian Dumbravă, Tutova, N. Badea, deputat, Dr. V. Jinga, profesor, Cluj, V. Grosu, Chișinău și Alecu Dan, Constanța.

Dl Ion Mihalache, într'o severă incursiune în domeniul politic general, a arătat rostul mișcării tinerești în acțiunea mare a partidului național-țărănesc, părae și râuri, mai rezezi și mai potolite, în culoarea solului prin care curg, toate revărsându-se în fluviul impunător al partidului, maestoasă întruchipare a năzuințelor păturei țărănești.

D-l V. Madgearu a înfățișat momentele mai importante ale mișcărilor politice tinerești din țara noastră, școala socialistă a lui Dobrogeanu-Gherea, cea oportunistă a „generoșilor“ liberali, scoși din lupte de momeala generoasă a celor bătrâni, haosul sbuciumărilor de după război, manevrările meschine ale anumitor partide în rândurile tinerimii și rostul mare al tinerimei național-țărăniste,

animată de un ideal adânc împlântat în realitățile vieții generale românești. Tineretul să nu se resemneze, să nu se afirme prin compromisuri și slugărnicie de partid ci să aducă în luptă specificul vârstei, entuziasm, energie și desinteresare, să lovească oriunde și oricând răul și să lupte fanatic pentru un ideal.

Ceilalți vorbitori, — în numele tinerimii — în cuvântări entuziaste, au trasat calea politică a tinerimii, misiunea ei în opera de regenerare morală, viziunea lumii românești, așezate pe temelii de gândire și de înfăptuire în spiritul democrației țărănești.

În după amiaza zilei de Duminecă și Luni, toată ziua, congresul a desbătut amănunțit, viu și într'o înaltă atmosferă de intelectualitate și frăție, statutul organizației și programul de imediată realizare.

Neavând la îndemână statutul rezultat din debateri, regret a nu putea insista acum mai amănunțit asupra dispozițiilor mai importante ale acestuia.

Scopul organizației este — în general — de a lupta pentru răspândirea și afirmarea doctrinei și acțiunii țărănismului național în cadrul disciplinar al partidului național-țărănesc și în special de a determina, în tinerimea de la sate dragostea și interesul pentru marea idee agrară și de a educa tinerimea în spiritul acesteia în vederea luptelor politice.

Statutul deosebește în mișcare, organizația locală, gruparea regională, organizația județeană, federația provincială, organizația municipiului București și organizația centrală.

Constituirea, structura și funcționarea organizațiilor ierarhice ale Tineretului este strict democratică și practică. Congresul și-a dat statutul înlăturând orice artificiu în organizare, nomenclatură și funcționare.

Organizația generală este condusă de un Comitet central executiv, compus din 30 membri, din sânul căruia se desemnează delegația centrală permanentă, compusă din 7 membri și anume: un președinte, doi vice-președinți, un secretar general, un casier central și încă doi membri.

Comitetul executiv și delegația permanentă aleasă cuprinde pe reprezentanții mișcării din cele șase provincii istorice ale țării.

Comitetul central ține legătură permanentă cu conducerea partidului național-țărănesc. Culoarea simbolică a organizației este verdele și insigna un trifoi în patru foi, împrejmuit de un cerc; numirea organizației: Tineretul național-țărănist.

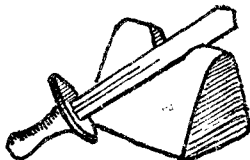
La acest congres au fost reprezentate toate organizațiile tineresti menționate; numărul mare de participanți și însuflețirea au ridicat acest congres la nivelul unei mari și hotărâte manifestări de conștiință politică a tinerimii. S'au primit urări dela organizațiile similare din streinătate, cărora congresul le-a exprimat telegrafic sentimentele de afecțiune și solidaritate. Deasemenea s'a trimis salutul frătesc organizației surori, Chemarea, dela Cluj, exprimându-se dorința vie a unei acțiuni unitare.

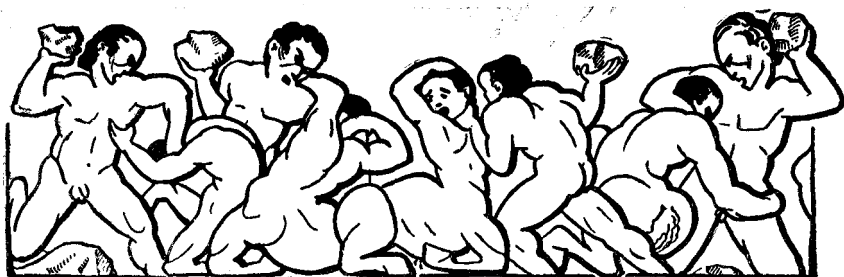
În afară de delegații la congres, cari au participat foarte activ la debateri, au mai vorbit și Moș Ion Codreanu, deputat de Soroca și bătrânul de 84 de ani, Moș Niță Gheorghe, dela Argeș, tovarășul de luptă al pionierulu țărănist Dobrescu, dela Argeș.

Congresul s'a încheiat într'o atmosferă de sinceră înfrățire și entuziasm tineresc; a fost un legământ între țărâtime și fiii ei, o mărturisire răspicată a unui crez, o inaugurare viguroasă a unei noi activități în spiritul democrației țărănismului național.

Dr. V. J.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dureri înăbușite

(Pe marginea problemei moșilor)

Un sistem nenorocit, intrat în obiceiul pământului, pornit de sus în jos și aplicat cu o manie satanică până în pânzele albe, tinde să năruie în abis o populație eroică: *moșii*.

Iată o problemă care este mereu de actualitate. Pornită mai anii trecuți, în urma faimosului „consiliu de miniștri dela Huedin“ pe calea cea bună, se părea că strădania oficialității va lecu definitiv și în toată adâncimea ei această rană deschisă pe trupul națiunii.

Ceeace a urmat se știe.

Câteva zeci de milioane risipite inutil din visteria statului, după un plan conceput de o minte idioată, fără nici un studiu trasat în prealabil, a compromis cu desăvârșire acțiunea de salvare, preconizată.

Făcând bilanțul mult trâmbițatei opere de sanare, întreprinsă de guvernele noastre pentru moși, trebuie să constate orice om de bună credință, falimentul cel mai scandalos din câte a înregistrat vre-odată viața noastră politică.

Să precizăm.

S'a încercat aprovizionarea cu cereale. S'a trimis moșilor pörumb stricat și de toată calitatea, de o valoare nutritivă foarte redusă pe prețuri egale cu cele din comerțul liber. Cum era și foarte natural, acest sistem abject de aprovizionare, a fost respins cu multă revoltă de moși, fiind considerat ca un ferment producător de pelagră.

Repararea și deschiderea de noi artere de comunicație în munți a avut acelaș rezultat fatal. Lucrări executate în regie pro-

prie de oficialitate, prin oameni streini de suflet și sentimente românești (ca Retezár, Cristopol, Dobre), interpuși ai cutărui director general din ministerul lucrărilor publice, a făcut din șosele niște adevărate viroage inaccesibile oricărei comunicații. E de ajuns să amintim cazul generalului Berthelot, care în 1928 făcând o excursie în Munții Apuseni și voind să viziteze și casa Regelui munților dela Vidra, s'a împotmolit cu mașina la ieșirea din Câmpeni, trebuind astfel să renunțe la vizita proiectată. Să ne imaginăm cu ce impresie a plecat viteazul general din munți, mai ales că era informat foarte precis (?) asupra posibilităților de comunicație în aceste regiuni. Ce să mai vorbim de chaosul de îndrumare culturală de care ne-au învrednicit guvernării! Pe acest teren vanitatea vre-o câtorva oameni din partea locului, în colaborare cu organele ministerului de instrucție, constituie cea mai eclatantă dovadă de ignoranță și o totală lipsă de înțelegere a realităților. Și aci e locul să amintim că o bunăvoință specială s'a manifestat aproape de toate guvernele față de această problemă, de expropriere a ignoranței și împroprietăririi culturii printre moți.

Pădurile? Cine nu cunoaște asaltul disperat al capitalismului evreiesc, îndreptat împotriva codrilor noștri, pentru a desbrăca creasta munților de haina lor naturală. A trebuit să se încingă o luptă de adevărată epopee antică, dusă cu armele dreptului, până la treptele tronului, pentruca să poată fi salvate de toporul lui Tischler Mór, complice cu venalitatea politicianismului nostru.

Dar capitalul biologic uman? Cifrele statistice sanitare a doctorului Stanca, sunt foarte instructive și redau în procente ruina trupului iobagilor de suferinți: tuberculoză, alcool și sifilis, iată consecințele politice de ajutorare și de asistență socială.

Și pe deasupra tuturor acestor cataclisme obișnuite aici, criza economică, iar ca un corolar al acesteia, criza morală, bântuie cu o furie nebună dela un capăt la celalalt al țării moților.

Criza diferiților factori de producție, a luat aici caracterul celui mai pronunțat șomaj, făcând disponibile vre-o câteva zeci de mii de brațe muncitoare, cari altădată erau utilizate în industria minieră, ajunsă de mult în pragul falimentului în lipsa capitalurilor de investiție.

Am atins numai în linii mari rezultatele nebuloasei potemkiniade, aranjată de indolența și cinismul oficialității în interesul moților.

Această absență desăvârșită de direcțiune serioasă în soluționarea problemei, are ca rezultat final o fărâmițare totală a tuturor convingerilor și o nepăsare crescândă a moților pentru tot ce privește interesele lor imediate, iar aceste sunt — după cum am văzut mai

adeseori de ordin material. Aceasta se întâmplă totdeauna, acolo unde lipsește o conducere înțeleaptă și patriotică.

Astăzi moșii au căzut într'un dezechilibru și într'o criză din care nu mai pot eși singuri, în urma sărăcirii în care au fost aduși.

Situația financiară a statului nostru, și poverile lui sunt formidabile. Totuși s'ar fi putut găsi sumele necesare, pentru a se crea un fond din care să se vină în ajutorul celor încercați de atâtea calamități. Era aceasta o chestiune dintre cele mai importante, la care trebuia să se gândească oamenii pe mâna cărora s'a dat rostuirea treburilor noastre obștești. Aceasta cu atât mai mult, cu cât toate împrejurările dela noi o cereau imperios.

Problema a intrat într'o fază acută, care nu mai poate face obiectul unei analize de laborator sociologic. Anchetele pe teren, monografiile, discuțiunile doctrinare nu pot urni problema din loc, nici cu un milimetru. Era desideratelor e pe sfârșite. O luptă energică și serioasă se impune pentru a trece la acte de înfăptuire pozitivă.

Intellectualii moși, sesizați de pericolul care amenința direct însăși ființa acestui popor eroic, au hotărît să iasă din rezervă, să dea semnalul de alarmă, și să se concentreze pe poziții. Punând la o parte orice veleități personale și patimă de politicianism sterp, s'au întrunit sub patronajul d-lui profesor universitar și subsecretar de stat dela culte, Dr. Valeriu Moldovan, spre a cumpăni ce este de făcut.

Față de incapacitatea factorilor oficiali, iată deci un element nou — intelectualii — se ridică la orizont, pentruca prin energia și voința lor hotărîtă să dea o directivă nouă acțiunii ce părea abandonată.

Problema comportând două laturi: una politică și alta socială, ele nu vor putea fi separate, ci mai de grabă va trebui ca una să completeze pe cealaltă. Indrumată pe acest nou făgaș, nu ne îndoim că ea va însemna un pas decisiv spre soluționarea ei definitivă.

Am dori însă ca problema să fie atacată din plin, și să nu se limiteze la anumite interese de circumstanță. Acțiunea trebuie poruită după un plan strategic bine conceput, mobilizând în jurul ei toate forțele de cari dispunem, pentruca să nu alunece iarăși pe panta unei improvizațiuni primejdioase din toate punctele de vedere.

Ideea e prea mare, iar interesele cari trebuie salvate ne sunt prea dragi. Drepturile moșilor trebuie să pretindă iar nu cerșite, fiindcă urmașii lui Iancu nu pot fi obiecte de speculă pentru toți veneticii.

Virgil E. Șortan

Cea dintâi scenă românească în Ardeal*)

La anul 1831 au fost primiți în seminarul teologic din Blaj șapte tineri, cari își terminaseră studiile la liceul piariștilor din Cluj. Istoricul Gheorghe Barițiu, din a cărui „Istorie a Transilvaniei“ culegem datele cuprinse în acest articol, din nefericire nu ne dă și numele lor. Știm însă din alte izvoare, că între ei se găsea și Simion Bărnuțiu. La Cluj, în vremea studiilor liceale, aceștia au avut fericirea să cunoască pe Simion Ramonțai, un distins magistrat, român viță nobilă, care, așa se vede, era un mare prieten al tinereții studioase, prietenie, pe care, mai apoi și-a dovedit-o și cu fapta, lăsându-și prin testament întreagă averea episcopiei din Blaj, pentru burse școlare. Tinerii noștri, în fiecare săptămână odată erau oaspeții lui Ramonțai, căruia, îi plăcea să se întrețină cu ei. Sătui de ungureasca și latineasca pe care o auzeau în liceu, ei alergau la Ramonțai, în casa căruiă aveau plăcutul prilej de-a vorbi numai românește.

Vizitele lor la Ramonțai au fost adevărate șezători literaroculturale. Discutau împreună chestiuni de istorie și limbă, citeau și comentau Istoria lui Petru Maior, precum și celelalte scrieri ale acestuia. Mai ales istoria le plăcea nespus de mult. Gheorghe Barițiu ne spune, că „se înfierbântau de cele ce li-se descopereau din acea carte ca dintr'un oracol despre originea și tot trecutul națiunei române“.

Ne putem închipui, cu ce sentimente s'au îndreptat acești tineri către micul orășel dela îmbinarea Târnavelor. Ei credeau, că vor ajunge într'o lume curat românească, unde să se perfecționeze în studiile învățate în casa lui Ramonțai.

La Blaj, însă, au găsit stări jalnice. Pe coridoarele vestitului seminar al Bunei-Vestiri se vorbea ungurește, un obicei introdus cu vre-o zece ani mai înainte de alți tineri, veniți tot dela liceul din Cluj, cari, așa se vede, în timpul studiilor n'au cunoscut pe Ramonțai. Limba românească o auzeau așa numai de dor. În primele zile după intrarea în seminar, erau mereu triști, desiluzionați.

*) Din volumul: „Curierii ideii naționale“, ce va apărea în curând.

Dar s'au desmetecit încurcând. Demonstrativ, vorbeau numai românește între ei și tot românește și cu profesorii și colegii lor. În orele libere discutau în grădina seminarului despre ființa și originea limbii românești, discuții aprinse, întrerupte uneori de câte-un dureros oftat. Intrară în relațiuni cordiale cu prefectul de studii al seminarului, marele Cipariu, dela care primeau spre citire „Curierul românesc“ al lui Eliade, venit în Ardeal prin vama cucului. Incetul cu incetul cercul lor se lărgea, alți și alți teologi luau parte la discuțiile lor. În mai puțin de doi ani prin acești șapte tineri, atmosfera seminarului teologic din Blaj a redevenit românească.

În anul 1832, ce le-a plesnit prin cap tinerilor teologi? Să înființeze un teatru de diletanți.

Asentimentul lui Cipariu l-au câștigat, bine înțeles. Cu oarecari greutăți, au câștigat și învoirea altor doi profesori mai tineri. Mai lipsea numai învoirea rectorului, care om bătrân fiind și cu mentalitatea acelor vremuri, socotea că teatrul este o copilărie. Cipariu l-a îmblânzit și pe el, înduplecându-l să dea teologilor permisiunea ca „să se joace de-a comedia“.

De unde însă, scena? După scurte frământări, tinerii noștri s'au hotărât să ceară ajutorul tuturor protopopilor din Ardeal. Le-au scris câte o scrisoare frumoasă, cu citate latinești, cerându-le sprijinul material. Protopopii, — oameni cu fete de măritat — le-au făcut pe voie. În câteva săptămâni s'a strâns suma însemnată pentru acele vremi de 160 floreni, monetă convențională.

Cu această sumă unul dintre teologi s'a dus la Sibiu și a comandat la profesorul de pictură „Neuhauser“ două scene și „alte aparate mărunte“.

Mai lipseau acum piesele. Cipariu a scris o „eclogă“, — cu mult spirit, — după cum ne asigură G. Barițiu. Eu am citit această eclogă în copilăria mea, găsindu-o între scrisorile tatălui meu. Vai, atunci nu i-am dat importanța pe care i-aș da-o azi, dacă aș avea-o. Se va afla desigur, prin bibliotecile din Blaj. Ar fi un act de pietate față de prima piesă teatrală românească scrisă în Ardeal, dacă s'ar retipări — și mai ales, dacă s'ar juca din când în când — fără considerare la valoarea ei dramatică, pe scena teatrului național din Cluj.

Au mai scris și alți profesori câte-o piesă, — și tot astfel — un teolog mai răsărit. Aceste piese de valoare culturală, de asemenea ar trebui, — cred eu, — desgropate și retipărite.

Ecloga lui Cipariu a fost jucată cu extraordinar succes la instalarea în scaun al episcopului Lemenyi. Scena a fost ridicată în refectorul (sufrageria) seminarului. În seara de Crăciun a anului 1833 (pe atunci teologii nu aveau vacanțe de sărbători), s'a deschis apoi primul teatru stabil românesc al Ardealului, în acest refector.

S'au jucat iarăși piesa lui Cipariu și celelalte. Publicul o fost recrutat din canonici și profesori, în frunte cu episcopul. Apoi, din familiile celor vre-o trei funcționari ai moșiei episcopoești și câți-va orășeni (așa numiții greci), plus teologii și elevii din clasele superioare ale liceului. Public mai mult bărbătesc, căci canonicii și profesorii erau, ori preoți celibatari, ori călugări. În rândul prim al spectatorilor (fotoliul de orchestră) era și o damă de rang înalt, bătrâna baroneasă din Panade, probabil româncă de origine.

După prima reprezentație au urmat altele. Vreme de cinci ani, teologii au jucat teatru românesc aproape în fiecare săptămână, până la 1838, când nu știm din ce motive, teatrul s'a închis. Acești cinci ani au fost de-ajuns ca „limba maternă în Blaj să nu mai rămână în coada altora“.

„De-ar fi cutezat înainte de aceasta să întreprindă tinerimea jucării de-acelea în seminarul preoțesc din Blaj, — spune G. Barițiu, — nu știm zău dacă n'ar fi fost eliminați sau înrolați în regimente“.

„Întreprinderea“ teologilor a fost totuși, cutezătoare. În acel timp, doar, studenții din Cluj, flăcăi de câte 20—25 ani, dacă îndrăzneau să meargă la teatru erau pedepsiți cu „carcer“, plus (ceea ce era mai dureros pentru ei) cu câte două pițule de cele mari pe seama pedelului“.

Cei cinci ani de teatru românesc în Ardeal, cu toate că pe atunci n'a făcut mare vâlvă, alcătuiesc o frumoasă pagină a istoriei culturale ardelenesti, ba, poate chiar și politice. Din tinerii teologi, cari acum nouăzeci și trei de ani au ridicat cea dintâi scenă românească în refectorul seminarului Bunei-Vestiri, s'au recrutat conducătorii mișcării naționale dela 1848.

Septimiu Popa

Epigrame

(Unui ziarist care nu semnează)

Nici un articol nu semnezi
Modest ești ca un serafim
Dar ca pe-un prieten să mă crezi
Și când subscrii — ești anonim.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Unui reporter)

Tu zilnic ne servești o știre
Ce la ziar se chiamă, bună.
Acesta-i cea care confirmă
Căci cea de ieri fu — o minciună.

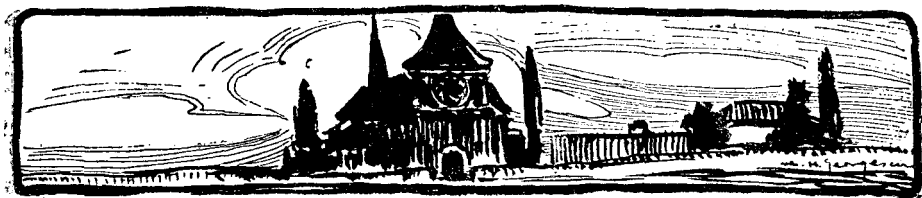
(Dlui Vladimir Pamflet care a scris o piesă
teatrală ce semăna cu un roman francez)

Te păcăliră cu piesa
Căci lumea îți veni de hac
Dar vinovat de toată treaba
Nu ești mata — ci e Balzac.

(Unuia despre care se spune că nu-i plac „regățeni“)

Mulți te-au făcut regionalist
Dar termenul e prea banal
Noi toți o știm că tu ești doar
Un respectat — provincial.

L. H.

Considerații asupra diplomației

Iminenta reformă a diplomației române, anunțată în Parlament de d. Ministru de Externe, este ocazia bine venită pentru a insista asupra uneia din cele mai puțin cunoscute ramuri ale vieții publice. Ceeace cunoaște lumea despre afacerile străine în general și despre diplomație în special sunt doar aparențe, foarte rudimentare de altfel și uneori diformate de presa de senzații. Faptul acesta e cu atât mai bizar, cu cât este comun tuturor țărilor, chiar și celor mai civilizate. *Jules Cambon*, ambasador al Franței și membru al Academiei spune, că „pentru marele public diplomația nu este decât intrigă și când un ambasador nu intriguează el pare preocupat exclusiv de recepții și dineuri“. *La Bruyère* mergea până acolo încât considera pe toți ambasadorii drept *cameleoni*. Aprecierile puțin măgulitoare la adresa diplomației sunt foarte explicabile, căci mult timp ea nu era accesibilă decât aristocrațiilor, ceea ce evident excita invidia și sarcasmul burghezilor, iar faptul, că activitatea diplomatică se desfășoară în străinătate, o sustrage controlului direct al particularilor, cari sunt dispuși să o considere drept o sinecură elegantă dar costisitoare pentru stat.

Diplomația îndeplinește totuși o funcțiune foarte importantă, pe care *Sir Ernest Satow* o rezumă, în *A Guide Diplomatic practice*, în felul următor: „A concilia interesele propriei sale țări cu ale statului unde este acreditat diplomatul, a menține la înălțime onoarea patriei sale și a cultiva un spirit internațional“. Formula aceasta este, ce e drept, prea largă pentru a da o idee de activitatea diplomatică propriuzisă, care se grupează în jurul celor doi termeni clasici: a observa și a negocia.

Ceeace face ca eforturile diplomației să nu fie aproape de loc cunoscute de marele public și uneori ch'ar desconsiderate, este faptul, că ea procedează în mod dacă nu secret, cel puțin lipsit de

tapaj. Astfel, dacă se citește în ziare, că s'a încheiat un tratat cu o altă putere, cine poate să cunoască numeroasele dedesupturi, negocierile anevoioase și tocmelele mărunte, cari au permis să se ajungă în cele din urmă la semnarea solemnă a actului? Aceste amănunte scapă și e necesar să scape laicilor, cari uneori nu înțeleg rostul tratatelor secrete. Or, acesta este mai mult decât evident. *Bismarck* spunea odată, că cel care vrea să cumpere un cal nu va striga în gură mare prețul cel mai ridicat ce ar fi dispus să-l dea, după cum cel care vrea să vândă, nu va publica prețul cel mai mic ce-ar consimți să-l accepte. Când prin analogie, cumpărătorul sau vânzătorul sunt state, reprezentații lor vor proceda ca giambașul din poveste. Politica externă nu este decât foarte rareori o chestiune de sentiment și fiecare negociator, mandatar al națiunii sale, este obligat să exopereze pentru țara sa maximul de beneficii și minimul de obligații pentru a nu fi desavuat de concetățenii săi.

Se poate obiecționa și cu drept cuvânt, că la forurile internaționale (Societatea Națiunilor, conferințe, etc.) locul diplomaților de carieră a fost în multe cazuri luat de financieri sau alți experți, uneori chiar de laici abili. Explicația este, că diplomația n'a știut, într'un moment dat, să se adapteze noilor realități și că prin urmare s'a simțit nevoia unui corectiv urgent, ce n'a întârziat să apară sub forma organelor auxiliare de specialitate. Aceasta însă nu înseamnă, că diplomația și-a pierdut rostul de a fi. Corp exclusivist și inert în baza tradiției seculare, unde protocolul rigid juca un rol mai important decât orice, ea este în curs de a se acomoda cerințelor practice ale vremii. O legăție modernă se prezintă ca o mașinărie complicată, cu cele mai diverse organe, destinate serviciului de informațiuni, propagandei, comerțului, presei, etc. Ea se poate asemăna întru câtva cu noile *Directorate regionale* create prin reforma noastră administrativă din 1929, unde ministerele, cu excepția câtorva, își au delegații lor, fiecare cu misiunea sa specială.

Era un timp, când chestiunile de protocol absorbeau toată activitatea diplomatică și când conflictele de *préséance* primeau pe cele reale. Se ajungea uneori la situații extrem de bizare, ca d. ex. atunci când mai mulți ambasadori trebuiau să vină deodată într'un oraș. Pentru a nu jigni pe nici unul, acordând altuia întâietatea, i-se desemna fiecăruia o poartă separată spre a intra cu suita sa, și toți se întâlneau în piața centrală. Azi aceste preocupări ni se par copilărești și stupide, deși în dosul lor se ascundea rivalitatea din

dintre regi și state. Curtoazia internațională a evoluat la un punct, care face ca protocolul să fie mai puțin extravagant și bizar.

Când congresul dela Viena a stabilit ierarhia diplomatică, nu-și dădea desigur seama, că acesta va fi singurul lucru durabil din opera sa reacționară. Bolșevicii, dispuși să rupă cu orice amintește așezămintele burgheze sau aristocratice, au propus o reformă a acestei ierarhii în sensul unei simplificări raționale, suprimându-se de ex. diferența dintre ambasadori și miniștri plenipotențieri. Dacă propunerea lor n'a fost primită se datorește faptului, că statele burgheze, deși înțeleg utilitatea unei raționalizări a diplomației, nu vor să dea impresia, că au cedat unei sugestii a Sovietelor. Un timp nu prea îndepărtat va aduce poate reforma ce o socotim necesară, pornindu-se dela inițiativa vre-unui membru al Societății Națiunilor.

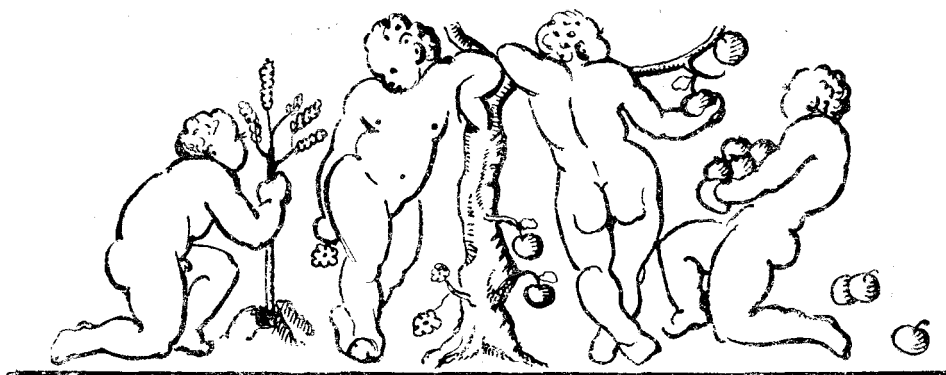
Reforma diplomației românești se va face în cadrele clasice, dar cu utilizarea tuturor învățămintelor ce le-au oferit cu prisosință evenimentele din ultimul timp. Suntem într'adevăr o țară mare, care în curând, dată fiind natalitatea enormă, va atinge 20 milioane de locuitori. Situația noastră geografică, demografică și economică pretinde ca diplomația, aceea, care în mod regulat ne reprezintă în străinătate, să fie la înălțimea problemelor ce domină viața statului român.

Diplomația, prin natura ei, scapă unei reglementări precise. Dimpotrivă, entuziasmul și dragostea de muncă pot fi, o afirmă specialiștii în materie, de mare folos țării. Trăind o viață întreagă în străinătate, diplomatul poate deveni prin activitatea sa extra-profesională un factor serios de apropiere dintre națiuni. A se mărgini la lucrările mecanice de birou înseamnă a nu fi conștient de misiunea sa. Lozinca diplomatului integru este: a fi bun român și a deveni bun european.

Paris, Martie 1930.

Aurel Păcurariu

Societatea Națiunilor și femeea

In fața idealului creat de Liga Națiunilor și a problemelor puse de ea, ce atitudine a luat femeea ? A contribuit ea cu ceva la rezolvarea acestor probleme și este ea chemată ca să lucreze în direcția aceasta ?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dealungul veacurilor popoarele au avut alte crezuri în viață, alte idealuri, oamenii s'au privit între ei altfel acum câteva sute de ani, și altfel se privesc acum. Alte instituții, alte manifestații politice, culturale sau sociale în trecut și altele acum. Timpurile prezente au caracterul lor specific care e greu de prins, just, în realitatea lui, de către contemporani. Contemporanii îl interpretează, viitorul însă îl va turna într'o formă precisă, sigură. Timpurile noastre te fură, te absorb. Îți oferă o viață complexă și bogată în manifestații, o viață care te ademenește prin perspectivele de activitate multiplă, te atrage în vârtejul ei, te forțează să reacționezi și să te supui ritmului ei. Dar îți pretinde pregătire serioasă, încredere de spirit. Îți cere să lucrezi mult, repede și bine, altfel ești înlăturat. De ești tare, învingi; de nu — cazi. Viața contemporană reclamă muncă, energie, efort.

Pasivitatea e înlăturată; ca să trăiești trebuie să dai din mâini. Individul într'o astfel de atmosferă se liberează și se întărește, iar națiunile se respectă și caută să-și asigure libertatea și independența.

Și pe măsură ce individul și popoarele câștigă în libertate și independență, în aceeași măsură se observă cum cresc în număr

societățile de ajutorare și protecție, atât pentru individ cât și pentru națiuni.

Dar ce legătură au aceste considerații cu titlul articolului nostru? Iată care:

Individul se liberează, se descătușează, dar singur nu poate trăi, el simte nevoia de a se apropia de cei cari au acelaș ideal pentru a lupta împreună.

După război, popoarele și-au dat seama unde ar ajunge, dacă ar mai hrăni ura de altădată. Și atunci s'au hotărît să facă acea societate din reprezentanții fiecărui popor și să propage pacea, să nu mai fie războaie; popoarele să se respecte între ele, să se înțeleagă pe tărâm comercial și economic, pe cel al justiției sociale, ridicând clasele de jos prin cultură. Inteligența omenească să nu lucreze pentru aparate de atac și de distrugere, ci pentru progresul civilizației. Poeții să cânte în liniște tainele și frumusețile ce ne inconjoară, iar noi toți ceilalți, în loc să ne înăsprim sufletele în războaie, să ne lăsăm cuprinși de vraja cântecului lor....

Dar ce este femeia în această societate contemporană? Este un individ care se liberează. Condițiile sociale determinate de război: micșorarea numărului bărbaților, au adus greutatea femeii de a se mărita. De aci a urmat, că femeia este datoare să-și poarte de grije, să-și caute existența în mii de forme necunoscute. Ea a trebuit să-și schimbe atitudinea de până acum; nu *schimbându-și natura*, ci intensificându-și munca, mărindu-și câmpul de activitate.

Circulația din timpurile noastre e mai vie, mai ușoară; femeia, ca orice individ, a căpătat deci și ea posibilitatea să pășească pragul casei, să vadă, să audă și alte lucruri. A încercat una, a încercat alta, a văzut, a riscat, deci, un început de inițiativă, de aport, fie într'un domeniu fie în altul. Ea a trebuit să lucreze mai mult și să aducă contribuția sa în viață, acolo unde o ajută *temperamentul său, aptitudinile speciale sexului său și capacitățile sale native*.

În articolul de față nu voi lua din activitatea sa decât o singură latură și anume: *cea socială*, fiindcă aceasta vine în legătură cu Societatea Națiunilor. Societatea Națiunilor a căutat ca aceasta să se traducă în legi speciale și aceea care a luptat pentru succesul acestor legi a fost femeia.

Știți că Societatea Națiunilor e împărțită în diferite organisme, fiecare cu rostul său. Astfel există o *adunare generală* compusă din președinte, vicepreședinți și 7 comisii. A V. comisiune, comisi-

unea socială, se ocupă *de diferite probleme sociale*. Această comisiune este prezidată de D-na *Estrid Hein*. România este reprezentată prin D-ra *Elena Văcărescu*. În această comisiune au lucrat f. multe doamne, prezentând rapoarte în ceea ce privește starea socială din țara lor. Rapoartele și proiectele de rezoluții sunt baza și prilejul discuției generale în fața Adunării. Care este activitatea femeilor acasă în țara lor în această direcție o să vedeți ceva mai jos, după ce voi expune toate birourile Societății Naționale în care lucrează femeile. O problemă f. importantă care se discută în această comisiune, este aceea a negoșului de carne vie. Al doilea organ al societății este „*consiliul*“ apoi un „*secretariat*“. Alte instituții esențiale sunt: *Curtea permanentă de Justiție Internațională, cu sediul la Haga și o organizație Internațională a Muncii*, unde femeia a jucat un mare rol.

Scopul acestei organizații este să reglementeze orele de muncă, să înlăture șomajul, să garanteze un salariu suficient pentru a asigura condiția de trai, *ocrotirea muncitorilor contra boalelor, apărarea copiilor, a femeilor, adolescenților, pensiile pentru bătrâne*. Factorii organizației internaționale a muncii sunt: *o conferință generală a reprezentanților și Biroul Internațional al Muncii*, care e condus de dl. *Albert Thomas*. Acest birou colaborează cu o *organizație permanentă de Higienă și cu Crucea Roșie*; aceste din urmă studiază repartitia și cauzele boalelor și epidemiilor din lume și trimit echipe în țările interesate pentru a le combate.

Rezultatul muncii acestui birou a fost considerabil: *legea de opt ore pentru munca industrială, legi de ocrotire a muncii femeilor și copiilor; legi de dezvoltare a învățământului profesional și tehnic, regimul de muncă al marinarilor, luntrașilor, garantarea pensiilor lucrătorilor și bătrânilor etc. etc.*

Însă *Albert Thomas* și-a dat seama, că dacă primele legi, legile de protecție a muncii femeilor și copiilor, au triumfat, se datorește asociațiilor feministe. *Căci iată ce spune d-sa în raportul celei de a patra conferință a Biroului Internațional al Muncii:*

„Și acum să-mi fie permis să spun femeilor aci prezente, că lor le datorim că am învins rezistențele, că am liberat conștiințele noastre de crima sălbatică de a exploata munca copiilor noștri. În sfârșit mamele liberate, prin strigătul lor de alarmă, și asociațiile feministe s'au impus deasemenea ca niște forțe utile în serviciul emancipației sociale“.

Iar d. *Rondel* în Raportul general al congresului de asistență, ținut la Paris, în Iulie 1928, vorbind de activitatea surorilor de

ocrotire a zis: „Ea constituie o minunată operă de prevedere socială și de educație a maselor“.

Să vedem cum a lucrat femeea pentru succesul acestor legi.

În comisiunile din Biroul Internațional al Muncii au fost discuții, de ex. în cece privește vârsta la care să se înceapă viața de muncitor a copiilor. Mulți reprezentanți susțineau că dela 12 ani: „copiii — ziceau ei, — să între în contact cu viața cât mai repede. Tot prin legea protecției copilului, legiuitorul se poate îngriji de morala copilului; el poate chiar să oblige părinții să nu câștige traficanđ sufletul copiilor“. Unii dintre reprezentanți combăteau acest punct de vedere. Însă datorită *Dnei Avril de St. Croix* și *Drei Littelton*, susținute și de d. Albert Thomas, s'a putut vota legea protecției copilului, câștigându-se și punctele de mai sus. Femeile au depus mult devotament ca această lege să fie adoptată în toate țările; 70 de țări au admis-o, în unele însă s'a întâmpinat o mare rezistență, fie din partea conducătorilor, fie din partea cetățenilor.

Astfel în Africa de Sud, *Miss Dobson* a fost amenințată de părinți, cari ziceau că o englezoaică nebună vine să le fure dreptul lor asupra copiilor.

λ În America, în regiunile plantațiilor mari de zahăr, contra lui *Miss Moor* s'au revoltat toți industriașii cari își făceau toată munca cu copiii de negri din cea mai fragedă vârstă. Nici n'au voit să audă de reglementarea muncii copiilor. Dra *Rooswelt*, fiica fostului președinte al Republicei, a mers din oraș în oraș, făcând cunoscuta legea de care nu se interesau nici americanii, nici părinții copiilor de negri.

Femeile luptă acum în *Egipt, China și Persia*.

În *Egipt Dna Charoi Pașa* luptă pe lângă parlamentul egiptean să obție în legile naționale un capitol special pentru ocrotirea femeilor și copiilor. Însă din interese economice se opun mari rezistențe ecestei propagande.

Ancheta făcută de Biroul Internațional al Muncii și de membrele Consiliului internațional, a dovedit situația tragică a copilului din *China, Persia și Rusia*..

În *China* copilul lucrează 12 ore și este hrănit f. prost: cu orez și legume, n'are ore de joc și e obosit de mic. Conducătoreea mișcării de desrobire a femeilor din China, *Sumei Cheng*, mare patriotă, a descoperit președintelui republicii, plaga aceasta, și s'a

pus la cale un congres, în care să se discute și chestia copilului muncitor.

În *Persia*, copiii sub vârsta de 10 ani stau aplecați câte 10—12 ore asupra covoarelor, lucrând într'o atmosferă antihigienică. *Lady Crew*, prin raportul său, a reușit ca Biroul internațional să intervie pe lângă guvernul persian, ca sub vârsta de 10 ani nici un copil să nu fie luat la muncă. Țările cari încă n'au adoptat această lege, dar la cari femeea se gândește cu credința că va reuși, sunt: *Cuba, India, Letonia, Nicaragua, Noua Zelandă, Paraguay, Salvador, Uruguay și Venezuela.*

Femeea a cerut dela guvernele diferitelor țări să se acorde fonduri pentru societățile: *Asociația internațională de protecție a copilului, Liga Internațională a Crucii Roșii, Asociația internațională de ajutorare a copiilor etc.*, toate având ca scop igiena copilului, ajutorarea copiilor prin colonii, protecția copilului în dreptul civil, organizarea jocurilor pentru copii etc. S'au înființat apoi școli pentru copiii anormali, pentru cei întârziați.

În direcția aceasta s'a lucrat f. mult, mai cu seamă în *Germania, Austria și Finlanda.* În Finlanda e de admirat activitatea surorilor de ocrotire. În număr de câte trei sute merg din sat în sat și dau ajutor imediat, medicamente, staturi, consultații. Astfel s'a ajuns ca mortalitatea să scadă din 1926—1928 dela 9% la 8%.

În Polonia la fiecare fabrică mare sunt leagăne pentru copiii femeilor cari lucrează, supravegiate de către doamnele din Consiliul Național.

Astăzi toate asociațiile feministe din lume lucrează sub imboldul Consiliului Internațional pentru a introduce în legiurile diferitelor țări *Charta Copilului*, care este întemeiată pe principiul că *fiecare copil are dreptul la ocrotirea statului.*

Charta copilului cuprinde următoarele puncte :

1. Invățământ obligatoriu de igienă socială pentru băieți și fete.

2. Conferințe asupra mortalității infantile.

3. Căutarea preventivă a boalelor de ochi la copiii noi născuți.

4. Inoculări cu serul *Calmette*, în contra tuberculozei în primele zile după naștere (România este printre primele țări în care se întrebuintează acest ser).

Măsuri legislative, obligând autoritățile comunale să asigure aprovizionarea comunelor rurale și urbane cu lapte sterilizat.

5. Supravegherea de către stat a tuturor așezămintelor care adăpostesc copii sau se ocupă de copii.

6. Organizarea oficială a plasării copiilor orfani în *familii* și sub controlul statului.

7. Invățământul obligatoriu al puericului.

8. Inițiințarea de agente de supraveghere a copiilor abandonăți.

9. Se cere deasemenea, inițiințarea în fiecare țară a casei copilului, care ar concentra studiile asupra copilului și ar îndruma toate asociațiile oficiale și private care au menirea de a veghea asupra vlăstarelor tinere.

Congresul din anul trecut, numit *Les états généraux du Féminisme*, s'a ocupat foarte mult de legiuirea privitoare la femei și copii și a cerut inițiințarea de către stat a unui Oficiu Național de Protecție a Maternității și a copilului, cu secții în toate județele; oficiu care să concentreze toate măsurile luate pentru protecția mamei și a copilului, să popularizeze doctrina socială și să pue în legătură activitatea particulară cu cea a organelor oficiale.

Femeea a luptat încă pentru traducerea în succes legislativ a unei alte concepții superioare și anume: *protecția mamei care lucrează mai cu seamă la câmp sau în fabrici*. Ungaria e țara care a realizat mult în direcția aceasta.

Mica înțelegere feminină a propus inițiințarea unei instituții de stat în vederea aceluiaș scop; protecția mamei și aplicarea legii de căutare a paternității.

Chestiunea concediilor pentru maternitate a provocat discuții serioase în diferite congrese feministe. Propunerile lor au fost refuzate — e drept — în state, ca de exemplu în Cehoslovacia. Inșă cu ajutorul Biroului Internațional al Muncii s'a obținut pentru mama lucrătoare concediu și o indemnizație.

Până în Iulie 1927, convenția de protecție a maternității era ratificată în Austria, Spania, Bulgaria, Ungaria, Franța, Grecia, România, Letonia, Ital'a, iar celelalte state aveau convențiile depuse în parlament.

În aceeaș atmosferă, creată de Societatea Națiunilor, lucrează, inșă independent de organizația acesteia, *Federația internațională a femeilor Universitare*, care în anul acesta are de prezidentă pe Dna Winifred Cullis, profesoară la Universitatea din Londra. Anul trecut, la congresul dela Geneva, România a fost reprezentată prin Dna Atena Costaky Nicolau, prezidenta *Asociației Femeilor Universitare române*. Este fondată din inițiativa femeilor anglo-saxone imediat după războiu, în 1919, cu scopul de a creia o înțelegere cordială între națiuni prin *cooperare intelectuală*. Se ocupă mult de chestiunea naționalității femeii măritate și s'a decis ca chestiunea să fie supusă primei conferințe de codificare internațională dela Haga. Printre alte probleme, pe care vor să le rezolve, e: traducerea operelor literare științifice; schimb de funcționare de biblioteci.

muzee; schimb de femei doctorese, schimb de filme educative etc.

Federația se bucură de simpatia multor personalități. Astăvară de exemplu, la congresul dela Geneva, a primit salutul președintelui consiliului de miniștri britanic *Macdonald*, a ministrului englez al muncii, d-șoara *Bonfield*, a ministrului instrucțiunii din Elveția etc.

Dar cari sunt realizările femeii române în vederea succesului legii de protecție a copilului, a mamei și ridicarea clasei sociale de jos prin cultură?

La noi există *Societatea Principele Mircea*, care are o activitate întinsă, dar nu suficientă. Ea a creat 80 dispensarii și un azil. În Basarabia, Transilvania, Bucovina există centre de ocrotire. Sunt 11.000 de copii încredințați familiilor ca să-i crească.

Societatea gospodinelor are 50 de dispensarii. Pe lângă grădinile de copii ale statului sunt cele ale *Societății ortodoxe*, 35 la număr, dar totuși prea puține.

Dar lipsesc multe, trebuiesc multe. N'avem surorile de ocrotire la sate, care să dea ajutor copiilor noi născuți. Deaceia mortalitatea copiilor mici la noi în țară e de 30%, pe când în Finlanda, v'aduceți aminte, e de 8%. Nevoia deci ca medicina să coboare la sate, la noi e una din cele mai simțite. S'a hotărât și la noi, de către Ministerul Muncii, ca fabricile mari să aibă leagăne și odăi de alăptare pentru copiii femeilor cari muncesc în ele.

Dar aceasta nu s'a realizat decât la fabricile de tutun și postav din Ardeal. Pentru asistența mamei gravide sunt organizări foarte primitive. La sate nu există maternități. Și cele cari există la București nu sunt strălucit ajutate din punct de vedere financiar, nici de comună, nici de stat. Lipsesc centre infantile medico-sociale în comunele rurale, urbane, dispensarii cu mijloace de circulație rapide și gratuite. Și apoi, unde este un institut unde să se facă studiul psihologic și fiziologic al copilului român?

De câte ori ne coborâm noi în casele din mahalalele orașelor noastre, ca să privim viața de acolo drept în față? Știm noi care sunt grijile și frământările de acolo? Am dat noi ochii cu mizeria de acolo? Prea puțin!

Intrebându-mă, dați-mi voe să cred într'un vis: femeia este chemată să lucreze în direcția aceasta. Imprejurările în care trăiește o forțează să pășească dincolo de pragul casei sale și să lucreze mai mult și în alte direcții. Aceasta o simte ea și o simt popoare întregi — dovadă *Societatea Națiunilor* — cari i-au cerut ajutorul. Timpurile de față nu-i mai permit pasivitatea. Ele îi cer activitatea conștientă, susținută de temperamentul și aptitudinile speciale ale sexului ei. *Societatea* de mâine depinde deci exclusiv de vrednicia ei. Căci spiritul în care cresc copiii dela mahala și aceia ai lucrătorilor, nu poate fi indiferent societății și tuturor țărilor în parte.

Viorica Pintilieșcu

Creditul Agricol

Dela venirea actualului guvern la cârma țării s'a scris și s'a vorbit foarte mult despre creditul agricol. Guvernul însuși și-a fixat ca principal punct în programul său: realizarea unei mari instituțiuni de credit agricol, care să finanțeze agricultura în vederea intensificării și raționalizării producției agricole. Pentru realizarea acestui scop sunt necesare capitaluri mari. Acestea neexistând pe piața internă, s'a apelat la colaborarea capitalurilor streine.

Dat fiind interesul tot mai viu cel manifestează finanța streină față de noi, se dă ca sigură o colaborare cât mai întinsă a capitalului strein în condițiuni avantajoase și deci și înființarea marelui instituțiuni de credit agricol.

Chestiunea ce ne interesează pe noi este: sub ce formă se va prezenta instituțiunea de credit agricol; ce este ea și ce scop urmărește?

„Creditul agricol“ ca instituțiune, va îmbrăca forma unei societăți bancare. Creditul agricol ca funcțiune economică și ca scop prezintă două aspecte:

1. Procurarea de fonduri agricultorului pentru îmbunătățirea și mărirea proprietății funciare, deci pentru sporirea valorii imobiliare.
2. Acordarea de împrumuturi cultivatorului de pământ în vederea acoperirii cheltuielilor de exploatare.

În primul caz avem de-a face cu un credit funciar, iar în al doilea caz cu un credit agricol propriu zis. În timp ce creditul funciar are în vedere proprietarul, creditul agricol se adresează cultivatorului agricol, fermierului.

Aceste două nuanțe ale creditului agricol au ca rezultantă și o deosebire din punctul de vedere al garanțării împrumuturilor. Pe când creditul funciar are la bază o garanție ipotecară asupra proprietății funciare, creditul agricol propriu zis necesită o garanție mobilă, formată din capitalul de exploatare (unelte, vite etc.) și din recolte. Unul e deci credit imobiliar, iar celalalt credit mobil.

Cea-ce caracterizează pe amândouă, spre deosebire de creditul comercial, utilizat până acum de agricultura noastră, este avantajul unei dobânzi mai scăzute și al unui termen de plată mai lung.

Odată făcută această distincțiune e ușor de stabilit că la noi în țară, în situațiunea actuală, avem nevoie nu atât de credit funciar, cât mai cu seamă de credit agricol mobilier. Agricultorul român are la dispoziție pământul necesar. Ii lipsesc însă mijloacele pentru a putea lucra acest pământ cu maximum de randament. Ii trebuiesc unelte, mașini, îngrășăminte, semințe selecționate etc., cari să-i dea posibilitatea ca prin cheltuieli mici să obțină o recoltă cât mai mare și de calitate cât mai superioară.

Cu sistemele întrebuițate până acum pământul nostru, deși de calitate superioară și cu toate că absorbia cheltuieli mari, totuși deabia putea produce o recoltă de jumătate față de terenurile inferioare în calitate, dar lucrute mai rațional și mai intens, ale țărilor apusene din Europa. E ușor deci de înțeles pentru ce până acum ne-a copleșit concurența streină pe piața europeană și pentru ce agricultura noastră nu mai este azi atât de rentabilă ca odinioară.

Creditul agricol, odată înființat, e natural să nu se mărginească în a ajuta prin împrumuturi ieftine și pe termen lung numai pe cultivatorii de cereale, ci va veni și în sprijinul viticulturilor, pomiculturilor, crescătorilor de vite etc., contribuind astfel la introducerea unor sisteme mai intensive și mai raționale și în aceste ramuri de producție.

Instituțiunea de credit agricol mai prezintă și un alt avantaj. Ea este chemată să furnizeze agricultorului fonduri chiar și după culegerea recoltei. Se întâmplă de multe-ori ca toamna să fie imposibilă desfacerea produselor, din cauza prețurilor momentan scăzute. Agricultorul, în asemenea împrejurări, se află în greaua alternativă, sau de a-și vinde produsul muncii cu preț scăzut, sau de a nu vinde și ca urmare de a nu avea mijloacele necesare însămânțărilor de toamnă. Ambele cazuri sunt dezastruoase atât pentru el cât și pentru economia națională.

Având însă la dispoziție posibilități de credit în condițiuni avantajoase, el pe lângă că va avea posibilitatea să-și facă lucrările agricole de toamnă, va putea totdeodată să reziste cu vânzarea recoltei până se vor ivi împrejurări și prețuri mai prielnice.

În caz că statul se va îngriji și de înființarea de magazine generale în centrele agricole, s'au în gări, precum și de legiferarea

standardizării cerealelor, atunci situația agricultorilor noștri se va ameliora și mai mult. Ei vor depune toamna recolta în magazine, obținând în schimb recepise. Prin simpla depunere în gaj a acestor recepise ei vor putea obține împrumuturi dela creditul agricol, sau vor putea vinde cerealele la momentul oportun.

Până acum de pe urma lipsei de credit ce a resimțit-o agricultura au profitat, în primul rând, cămătarii, iar în al doilea rând speculanții, cari acaparau produsele agricole pe prețuri derizorii dela agricultori. Din această cauză am ajuns la desorganizarea celei mai importante ramuri naționale de producție și la grevea cu datorii mari (în mediu 3—4000 lei la ha) a proprietăților agricole.

Rolul „Creditului agricol“ va fi deci:

1. Să degreveze proprietățile agricole de datoriile cămătărăști, luându-le asupra sa și transformându-le în împrumuturi cu dobânzi mici și pe termene lungi.

2. Să acorde agriculturii românești mijloace avantajoase pentru intensificarea și raționalizarea producției.

3. Să finanțeze comerțul de cereale.

Pentru realizarea celor trei scopuri creditul agricol va necesita un capital de cel puțin 50—60 miliarde lei, care repartizat asupra celor 12 milioane hectare terenuri arabile, ar reveni cam 5000 lei de hectar.

Acest capital pus la dispoziția agriculturii, va contribui în scurt timp la intensificarea producției agricole și la mărirea rentabilității ei. De unde azi valoarea anuală a producției agricole este de lei 60—70 miliarde, în viitorul apropiat vom reuși să mărim valoarea producției la 100 miliarde. Producția agricolă odată mărită va avea posibilitatea să amortizeze în maximum 10 ani împrumuturile luate dela „creditul agricol“, și totdeauna să redea agriculturii noastre întâietatea ce a avut-o și ce o merită, și în al doilea rând va contribui la întărirea și dezvoltarea economică a statului nostru.

Iată de ce azi țara întreagă așteaptă cu legitimă nerăbdare ceasul când va încorona cu laurii gloriei pe realizatorul creditului agricol, pe desrobitorul vieții economice naționale.

Gheorghe Dragoș

Un eveniment literar

Nu ne mai putem plânge că editura românească tânjește. Cărțile literare îndeosebi, apar la intervale atât de scurte, încât abia ai răgazul să le mai urmărești. Și totuși mișcarea aceasta editorială, este lipsită de cărți mari, cari să treacă peste moda literară atât de schimbăcioasă a vremii cum și peste destinul uitării timpurii.

De-aceea, apariția volumului de *Poezii* ale lui Eminescu, în ediția îngrijită a dlui *G. Ibrăileanu*,¹⁾ este fără îndoială cel mai mare eveniment literar al acestui an. Cea mai ridicată culme sufletească și, deși modestă în ceea ce privește tehnica, poate cea mai conștințios îngrijită ediție a celui ce-a zămislit forma înaltă a versului românesc.

La începutul lunii acesteia, am avut „săptămâna poeziei românești”, șapte zile închinată în vitrine și în conferințe, prin radio și prin teatru, prin reviste și prin ziare, numai tainei versului românesc. Pentru această săptămână a poeziei, ce dar mai frumos, ce propagandă mai caldă, decât o ediție nouă a lui Eminescu? Decât această răspândire proaspătă a însuși spiritului poeziei românești, care rotește mai larg și mai pur, mai imaterial și mai strălucitor, tocmai în moștenirea sufletească a celui ce-a scris „Luceafărul”? Săptămâna versului românesc, se va înfăptui de sigur în umbra și sub patronajul spiritual al poeziei lui Eminescu. Și dacă până atunci se va tipări și studiul critic al dlui Tudor Vianu despre *Poezia lui Eminescu* care publicat fragmentar prin reviste e anunțat și în volum, atunci această sărbătorire a poeziei românești va începe și va curge, sub semnele cele mai bune și mai rodnice.

Căci fiul, multă vreme vagabond, al cămărarului dela Ipotești, reprezintă în literatura noastră culmea înzăpezită și orbitoare sub lumina proaspătă a dimineții, pe care încă pas românesc n'a ajuns să urce, pe care doar sborul gândului dacă a mai apropiat-o din când în când. „Eroul culturii noastre moderne”, cum îl caracterizează d. Ibrăileanu în prefața condensată și substanțială a *Poezii-lor*, în el s'a împreunat pentru întâia oară sufletul românesc cu gândul

¹⁾ Editura „Națională” S. Ciornei, București. Lei 80

și cultura europeană, prin el, sufletul versului românesc a intrat întâia oară în cuprinsurile largi și puțin populate ale universalității. În acelaș timp însă, el este și cel mai național dintre scriitorii noștri. Nu prin cordeluțe tricolore, firește. Nici prin atitudinea manifestată de altfel în fulgerele albastre ale „Doinei“, sau în măreția curată și în revolta din „Scrisoarea III“. El este național prin sufletul românesc al operei sale, prin limba pe care culegând-o din toate ținuturile pământului românesc pe care l-a străbătut în lung și în lat, din toate vremurile istoriei noastre pe care le-a răscolit din cronică și documente, — a ales-o și ne-a dăruit-o în limpezime de cristal, în frăgezime de mugur, în mlădiere de nuiă, în dulceață de fagure, în luminosită de ochiu de munte și 'n sunet moale și cald de argint. El este armonia supremă a versului nostru, între gând și cuvânt, între sentiment și între valul ritmului. Iar în mijlocul glasului de instrumente sărace și monocorde ale multora cu cari este asemănat sau de cari este contestat, Eminescu înseamnă orchestrația divină și supranaturală a Simfoniilor lui Beethoven, față de truda săracă și simplistă a saxofonului modern.

Temelie a limbii noastre literare pe care el a creat-o, suflet unic al poeziei noastre lirice pe care el ne-a purtat-o până acum pe cele mai amețitoare înălțimi, Eminescu este ctitor al culturii noastre moderne.

De-aceea, acum la 41 de ani dela moarte și multă vreme încă, apariția unei îngrijite ediții a versurilor lui, este și va fi mereu un eveniment literar. Și vorbind despre versuri, nu pot să nu amintesc aci și soarta articolelor, mult citatelor dar puțin cunoscuțelor articole politice ale lui Eminescu, articole mutilate, tendențios și incomplet adunate în edițiile pe cari le cunoaștem. Aceste articole politice așteaptă și ele demult, foarte demult, o mână pricepută care să le adune și să le publice așa cum le-a zămisit și cum le-a făcut să apară autorul lor. De-aceea, așteptăm încă vrăjiți și entusiași tributul statului, apariția „Ediției Naționale“ a întregii opere care ne-a rămas suflet din sufletul lui Eminescu.

Teofil Bugnariu

Pax Christi — in regno Christi

Există o armată care propagă libertatea și pacea cu o virtute mai ridicată decât acelea ce propagă focul și moartea, teama și blestemul, o armată a cărei forță consistă exclusiv în tenacitatea voinței și în fecunditatea sacrificiului. Arma ei — și nu are decât o armă — e iubirea, veșnicul și nesecatul izvor al tuturor acțiunilor nobile și desinteresate: *Armata Papei!*...

Oamenii rezervă ideilor pejudiciul, iar persoanelor ura. Aceste două flagele ale răutății omenești converg de astădată contra acestei miliții spirituale care încarnează și simbolizează Adevărul și Viața. Fenomenul e din categoria acelora ce sunt pecetluite prin atributul de anti-creștinești.

Există o lege bio-psihică: adevărurile mari — și asta o putem aplica și la oameni — sunt vitale și prolifiche. Sacrificiul e indicele vitalității, e o inundare altruistică a vieții. În fața unui grup de oameni, cari luptă cu toate forțele lor pentru un ideal sublim, care-și sacrifică toate comoditățile, chiar și plăcerile legitime: sănătatea și viața, cu o seninătate calmă și placidă, în fața lor — spun — nu putem avea decât o singură atitudine: admirație desăvârșită.

Am înaintea mea o statistică precisă a acestei armate de preoți, misionari și călugări. Invincibilă Armată, bătrână de douăzeci de veacuri și tânără ca însăși immortalitatea. Ea numără până la 310 mii preoți, dintre cari 110 mii sunt misionari. Vastul imperiu al misiunilor numără până la 13 mii școli de toate specialitățile, pe lângă alte instituții de îngrijire fizică și morală. Sub ultimul Papă numărul misiunilor a crescut cu 78.

Ordurile călugărești sunt peste o sută. Diversitatea și exuberanța lor e o notă vădită a vitalității Bis. Catolice. Acest mosaic sufletesc e și dovadă strălucită despre ierarhia de energii care există în cadrele ei.

Ordul rigid și atât de celebru prin mistica lui, al *Carmelitanilor* — notăm că majoritatea ordurilor cuprinde și femei misionare — are circa 3 mii de membri. *Benedictinii* peste 8 mii; *Dominicanii* tot atât; *Franciscanii* peste 20 mii; *Iesuiții* întrec cu mult

numărul de 30 mii; *Salesianii* sunt peste 6 mii etc. etc. Această schiță statistică, inferioară realității, e elocventă și mișcătoare.

Acești purtători de foc nu-s decât o coaliție de suflete în jurul unei idei mari și sacre. Sunt o armată care nu luptă pentru o emblemă, ci pentru viața însaș. Impărăția de cucerit e internă și spirituală. Ei luptă cu răbdare în obscuritatea lumii. Gloria lor e nemurirea. Nu nemurirea șubredă a istoriei, ci nemurirea pururea vie a religiei.

Legea lor nu e aceea *de-a apare, ci de-a face și iubi*. Arta iubirii lor e a *face*.

Ei nu știu să se retragă; nu știu decât să muncească, să sufere și să moară. *Eroicul* e desnodământul final al vieții lor.

Sunt voluntari fără să fie mercenari. Răsplata lor e într'o lume suprasensibilă.

Lumea nu-i înțelege, deoarece nu-i știe privi pe dinlăuntru, unde se află resortul abnegației lor fără pereche.

Sunt mari prin originea lor, sublimi prin misiunea și datoria lor, sunt admirabili prin moartea lor. Sunt oamenii tuturor timpurilor.

Ne-au adus mai aproape ca nimeni altul tainele și tineretele cerului. Ei varsă crâmpoie de pace și iubire peste meleagurile noastre. Soli ai justiției și-ai mângâerii, ei plâsmuesc în noi împărăția lui Dumnezeu.

Acești misionari au predicat întotdeauna libertatea spiritului, respectul persoanei și râvna prin acțiune. Cu o dulce sollicitudine au îngrădit abuzurile și au întărit pentru altruism inimile încrustate în egoism.

Istoria acestor oameni se confundă cu istoria lui Isus, cu istoria Bisericii, cu aceea a civilizației morale. Biografia lor e aceea a marilor genii ale inimii și sacrificiului obscur. Ei contrabalansează mormanul deprăvărilor noastre.

Fiecare om ce muncește pentru întronarea justiției depline, pentru organizarea libertății umane, pentru ridicarea morală a societății, e în spiritul acestei armate spirituale. El servește pacea lui Christos în împărăția lui Christos!

Dr. S. Ioan

Fustel de Coulanges

De curând (în 18 Martie), intelectualitatea Franței a sărbătorit centenarul nașterii lui *Fustel de Coulanges*, istoricul instituțiilor politico-sociale din antichitate și evul mediu. *Societatea Amicilor Școlii Normale Superioare*, a organizat, cu concursul altor Asociații de intelectuali, o festivitate la Sorbona, prezidată de ministrul instrucțiunii și în prezența președintelui Republicii. Marile reviste pariziene i-au consacrat articole omagiale, între cari, desigur, cel mai important este acel al lui *Camille Jullian* dela Academia franceză, apărut în *Revue des Deux Mondes*; iar Casa Hachette i-a publicat opera completă, sub îngrijirea și în bună parte revăzută de același C. Jullian, elev și admirator al celebrului istoric. Pentru întâia dată văd lumina, în această editură, *Lecțiunile către Împărăteasa*, o concentrată sinteză a istoriei pământului francez, din epoca de piatră până la Ludovic al XI.

* * *

Fustel de Coulanges s'a născut la Paris, în 18 Martie 1830. Studiile secundare le-a făcut la *colegiul Charlemagne*, iar cele superioare la *Școala Normală Superioară* unde a fost contemporan cu *Taine*, de care l-a legat toată viața o adâncă prietenie. Aici, în biblioteca școlii, mai mult decât la cursuri, Fustel a deprins gustul, erudiția și dragostea pentru studiile istorice. Curiozitatea lui îmbrățișa deopotrivă întregul câmp al istoriei. Cele dintâi studii ce a publicat, începând cu tezele de doctorat, au fost însă cu privire la antichitate. Călătoria de studii, de doi ani, în *Helada*, ca membru al Școlii franceze din Atena, i-au orientat atenția cu predilecție în același sens, deși, la întoarcere, în 1855, publică un memorial asupra trecutului insulei Chios, tratând cu egală pricepere epoca veche, ca și cea medievală și nouă, până aproape de zilele sale. Își trecu doctoratul cu strălucire; teza latinească se ocupă de cultul Vestei, iar cea franțuzească de Grecia cucerită de Romani; începutul și sfârșitul lucrării monumentale, *Cetatea Antică*, pe care o

scrie și publică, în 1864 la *Strasbourg*, unde ocupa catedra de profesor de istorie la Facultatea de Litere. De aici este numit, în primăvara anului 1870, la Școala Normală Superioară. În acelaș an, în lunile Iunie și Iulie, ține faimoasele „lecțiuni“ în fața împărătesei *Eugenia*, la *Tuilleries*, apoi la *Saint-Cloud*, asupra dezvoltării instituțiilor politice ale Franței; le intrerupe însă, în momentul când vorbește despre realizarea unității franceze, sub Ludovic XI. E anul războiului, a năruirii imperiului și a pierderii Alsaciei și Lorenei. Fustel de Coulanges nu putea să rămână pasiv; căuta cele mai expresive cuvinte ca să pledeze cauza națională, cauza Alsaciei, de care l-au legat atâția ani de apostolat la *Strasbourg*. Răspunde la scrisoarea lui *Mommsen* către poporul italian, în care istoricul german încerca să demonstreze „drepturile vechi“ ale Germaniei asupra celor două provincii. Fustel de Coulanges răscolește cu pasiune trecutul și combate cu dovezi precise. Fără să nutrească gândul de a acționa activ în politică, cum au făcut-o toți ceilalți istorici francezi ai veacului trecut, încearcă să intervină în frământările ce au urmat anului de ruină, schițând principiile unei constituții a Franței; ceea ce-l preocupa, în mod serios, nu era atât forma de guvernământ, cât mai ales osatura puterii franceze, și pledează pentru formarea unei clase conducătoare, a unei aristocrații. Republica n'a fost mai puțin atentă față de Fustel. *Gambetta* își face o ambiție din a-i obține numirea la Sorbona, unde este introdus în 1875.

Peste doi ani apare întâiul său volum din *Istoria instituțiilor politice ale Franței vechi*, pentru ca să revină asupra lui și lărgindu-i bazele, să-și fixeze un scop al vieții: acela, de a da o istorie coplectă a dezvoltării poporului francez, din cele mai obscure vremi și până în zilele sale. Gând mareț, a cărei realizare i-ar fi înălțat un pedestal unic în cultura franceză! A murit însă, prematur, în 12 Septembrie 1889, pe moșioara sa *Massy*, unde venea adesea, pentru a căuta clipe de liniște, dar nu și de odihnă.

Prin opera ce a lăsat, Fustel de Coulanges și-a asigurat nemurirea. Peste această operă nu se poate trece de câte ori e vorba de istoria lumii greco-romane, sau de instituțiile feudale. Istoricii ca și juriștii, se opresc la *Cité Antique*, ca la un manual elementar, dar absolut indispensabil pentru înțelegerea evoluției vieții publice și private, cu întreg angrenajul instituțiilor religioase, sociale, politice și juridice ale celor vechi. Fustel de Coulanges a făcut mai mult decât istorie, a scris un tratat de sociologie. Confruntat cu realitatea și

verificat la tot pasul, în teoriile sale ; o sociologie care pleacă dela constatarea faptului, a realității, pentru a elabora legea fundamentală a dezvoltării colectivităților. Nu se mulțumește cu o înșirare, mai mult sau mai puțin înlănțuită, a evenimentelor, dar nu admite nici tendințele de a forța explicarea în folosul unor teorii preconcepute ; vrea și urmărește adevărul pur, care să țâșnească singur din aprofundarea senzului vieții omenești.

Cu toate acestea, nu poate scăpa unei radicale opoziții, poate nevrută, dar nu mai puțin reală, față de Mommsen, care scria în aceeaș vreme, cunoscuta lui istorie romană. Crescut în vârtoarea mișcării pan-germane și obișnuit să vadă în *Junkerismul prusac* elementul care va da unitatea germană, Mommsen face în cursul expunerii ascendenței romane, un elogiu permanent și nu tocmai discret, militarismului, ceea ce era, adesea, egal cu forța brutală. O concepție pe care Fustel a respins-o prin instinct. Nu se potrivea cu firea lui și nu-i putea admite veleitățile exagerate pe care le manifesta dincolo de Rin, și pe cari, dela Strasbourg, le avea necentenit sub ochi. Pentru Fustel, forța brutală a militarizmului nu putea constitui un element generator de civilizație, și nu o putea admite ca scop. El a așezat la baza dezvoltării lumii antice o idee morală de ordin superior : *ideea religioasă*, la început. Ideea religioasă, în întâia ei formă, a cultului strămoșilor, în jurul căreia s'a încheșat puternic familia, apoi gîntea și pe urmă statul.

Credința religioasă, în esență aceeași la toți arienii — pe vremea lui Fustel de Coulanges era în floare teoria, azi mai puțin captivantă a rasselor — a creat cele dintâi instituții omenești. Nevoia de a perpetua focul sacru la altarul strămoșilor naște interesul pentru asigurarea unui urmaș, familia se încheșă în codul unor legi de natură strict religioasă și cari n'au nimic cu afecțiunea naturală dintre părinte și copil. Acesta este principiul de bază, din care derivă toată ulterioara dezvoltare a colectivităților antice, întreg dreptul public și privat. Fustel o demonstrează. Din familie s'a dezvoltat gîntea, care a dispărut mai târziu, ca entitate de drept, și mai multe gînti au format statul, care în întâia lui formă n'a depășit, multă vreme, cadrul unei *cetăți*. Viața politică a cetăților a evoluat ; încetul cu încetul, salvând doar formele lipsite de fondul vechiu, s'au schimbat și instituțiile politice : evoluția este marcată de o serie de revoluții, cari trec puterea, treptat, aristocrației. Regele este detronat în folosul câtorva familii fruntașe, al conducătorilor gîntilor, a căror confederație forma cetatea, regatul — al

celor bogați — criteriul fiind averea indivizilor. În acest moment considerațiile religioase trec pe al doilea plan, lăsând locul întâi, interesului public. *Democrația* celor mulți, a sufragiului, neputând fi însă exercitată efectiv de cât prin reprezentanți, cari întâlneau opoziția celor puțini, dar bogați, finalul era *tyrania* unora dintre șefii populari. Religiuinea a fost total separată de politică de Cristos, când a zis: dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu! Studiul lui Fustel de Coulanges este comparativ, cuprinzând întreaga lume greco-romană și referindu-se, în special în întâia parte, și la Inzi. Unadevărat studiu sociologic, care de altfel, a influențat pe *Durkheim* în lucrarea asupra „formelor elementare ale vieții religioase primitive“.

În *Istoria Instituțiilor politice ale Franței vechi*, urmărește viața satelor, transformarea ei sub stăpânirea romană și elementele germanice în organizația politică a Franței merovingiene. Il preocupă în mod deosebit formarea feudalității și dovedește că nu este de origine germanică. Germanii lui *Clovis* trăiau ca și ceilalți germani, cu puține pretenții și aveau prea puțin față de ce posedau galo-romanii, găsiți în Galia. Proprietatea era de esența dreptului roman, iar patronatul și beneficiul, cu echivalent în viața Romei, este un principiu al vieții umane mult prea firesc de cât să fi trebuit a fi importat de peste Rin; feudalitatea este o desvoltare firească a condițiunilor politico-sociale din imperiul roman, în teritoriile pierdute. În pagini memorabile evocă împrejurările între cari biserica creștină, victorioasă asupra păgânismului, nutrește cele mai lumești gânduri de stăpânire temporală.

Acestea sunt operele capitale, între cari cea dintâi nu-și va pierde niciodată actualitatea și valoarea, atât ca ansamblu de vederi, cât și în capitolele speciale.

Ceeace înaltă valoarea operei lui Fustel de Coulanges, este ceeace a dat el mai mult de la sine și anume: e forța de pătrundere și exprimarea directă și clară a adevărului. Gândirea sa rezultă din observarea faptelor, iar pentru descoperirea acestora nu a cruțat nici o oboseală, sistemul său a ținut să-l verifice deaproape. Elaborare anevoioasă, rod al celor mai nebănuite efortări intelectuale. Opiniile sale însă, egalează valoarea unei concepții. Limba lui Fustel de Coulanges, sintetică, cu fraza scurtă a adevărului rostit în elementele sale, este un model de limbă franțuzească, iar pecetea geniului său îl așează glorios în galeria marilor contemporani: *Taine, Renan, Michelet*.

Paris, Aprilie 1930.

Gherasim Pinteau

Henri Massis: La Défense de l'Occident

„Destinul civilizației Occidentului, destinul omului, într'un cuvânt, sunt astăzi amenințate“. Așa începe opera lui H. Massis.

„Astăzi, când progresul tehnicii tinde să realizeze unitatea genului uman — spune el — se produce cea mai complectă ruptură de echilibru, ce am cunoscut vreodată. Gândirea, aservită caracteristicilor sentimentului național, își etalează peste tot diversitățile sale incompatibile. Naționalitățile se conduc după percepțe antagoniste, cari pretind să aservească chiar esența spiritului“...

Și Massis denunță aviditatea puterii materiale, care de un secol a otrăvit Occidentul. Războiul a precipitat și el cursul lucrurilor. Statele europene s'au sfâșiat timp de 4 ani, separate în două grupuri ostile, cari pretindeau că apără, unul contra altuia, civilizația. Și tocmai civilizația este aceea care a căzut victimă.

Asia, care de mult suferea jugul occidental, a înțeles unde ducea războiul. Ea a refuzat îndemnurile, pe cari o propagandă periculoasă le răspânda cu inconștientă desinvoltură și iat-o astăzi, convinsă de slăbiciunea noastră, uzând de armele pe cari le-a învățat dela noi, pentru ca să ruineze dominația noastră materială, ca să atingă astfel, sufletul Occidentului.

În această luptă, are ca aliați — după Henri Massis — Germania și Rusia.

Germania, al cărei spirit ezită între mistica asiatică și latinitate, Germania, care din chiar a doua zi a înfrângerii sale, a văzut dezastrul civilizației occidentale și care ca să scape de influența forțelor morale, cari o fac responsabilă de provocarea războiului, s'a îndreptat spre Orient, în căutarea unui nou ideal.

Rusia, a cărei legătură cu Occidentul n'a fost niciodată decât fortuită și care după 2 secole de europenizare forțată, se reîntoarce sub influența bolșevică, la originile sale asiatice și atâță toate popoarele Estului contra unei civilizații, pe care n'a suferit-o decât prin violență.

Massis examinează apoi fundamentele idealismului oriental, denunță asiaticismul pe care teozofii îl răspândesc în Europa și

critică filozofia veritabilă a Indiei și a Chinei, cari corespund unei concepții de viață, radical opusă celei a noastră.

El consideră ca un simptom favorabil faptul că Europa începe să fie conștientă de pericol și se întreabă cu îngrijorare asupra destinului ei. „*Ce qui fait aujourd'hui, l'unité de l'Europe meurtrie, c'est son unité de souffrance*“.

Și remediul pe care-l propune răului de care suferim, este creștinismul care prin comunitatea într-o singură credință, făcuse din Europa întreagă, un singur popor.

Această carte dă perfectă dreptate totuși lui Grantoff, care în studiul său „*Die Maske und das Gericht Frankreichs*“, concludă că Franța este înainte de toate latină și apoi catolică.

Dar Massis deși este profund atașat antichității greco-latine și catolicismului, susține teza sa, cu o măsură. El recunoaște că nu toată Germania intelectuală s'a îndreptat către Asia, ci că anumite spirite n'au încetat, dela războiu, să apere cultura occidentală și chiar franceză.

El condamnă concepția asiatică a lumii, pentru că o consideră lipsită de claritate. Predică creștinismul, pentru că vede în acesta o sursă de energie și de unitate. El proclamă insuficiența tehnicii pentru a crea o morală și afirmă că un ideal este indispensabil pentru a apropia oamenii, „căci oamenii — zice el — nu comunică decât în imaterial“.

Este incontestabil că într'adevăr creștinismul a constituit odată un asemenea ideal. Dar ar putea să redevină astăzi la fel, după ce profeții săi au propovăduit ura între popoare?

Cei cari nu cred în remediul propus de Massis pentru a reface unitatea Europei, vor citi în acelaș timp cartea sa cu cel mai viu interes. Haosul european este studiat în termeni sesizanți. Autorul cunoaște profund subiectul său. El se referă la lucrările lui Curtius, Spengler, contele Keyserling, la toată literatura relativă la India și Asia și lucrarea sa de un volum restrâns, care nu este cu toate acestea o operă de erudiție, conține o bibliografie foarte abundentă.

Denunțând pericolul asiatic, Massis a scris cu credință, o carte, a cărei formă și fond sunt impregnate de cultura pe care o apără — carte care face să gândești, — și sunt așa de rare astăzi.

G. I. P.

Paștile cu flori, Paștile cu bucurie. Se apropie cu pași repezi sărbătoarea sărbătorilor: *Invierea Domnului*. Întreagă creștinătatea se va emancipa o clipă din lanțurile grijilor acestei lumi pământești, îndreptându-și cugetul curat și evlavios spre blânda figură mitică a lui Isus, biruitorul morții prin moarte, spre amintirea *fururea vie a umilului Nazarinean, care a răsturnat tronuri imperiale, înguste și rejeudecăți sociale, măriți trecătoare prin simpla putere de convingere a inspirației sale divine*. În curând lespeda de piatră se va rostogoli singură de pe mormântul lui, iar străjerii păgâni vor rămâne încă odată uluiți de aureola miracolului neînțeles. *Însăș Firea se pregătește să simbolizeze cât mai mult minunea ce se săvârșește în fiecare an. Viața a început să-i svâcniască din nou în toate încheieturile. Câmpurile au înverzit, în pădure plesnesc mugurii de sănătate, iar în grădini pomii roditori sunt acoperiți cu mii și mii de fluturași albi...*

Dar în sufletele oamenilor ce se petrece? *Tresar noi licăriri de speranță, se cicatrizează, ca unse de balsam, rănilor vechi, iar credința în zile mai bune se revarsă peste toate fibrele corpului întocmai ca șiroaiele de apă ale unui izvor proaspăt. Paștile cu flori, Paștile cu bucurie, iată cuvintele cari răsună în toate conștiințele în pragul Invierii lui Hristos din morți.*

Cetitorilor noștri le dorim din inimă să petreacă Sf. Sărbători cu pace și cu veselie, cu fortificată credință în ziua de mâine.

„Ardealul Tânăr“.

☪

M. Manoilescu: Théorie du protectionisme. (Giard. Paris. 1929. 50 franci).

Cartea dlui Mihail Manoilescu, apărută în Biblioteca internațională de economie politică, cuprinde un studiu, care se plasează din capul locului în fruntea studiilor economice românești. De altfel cu regret putem constata că aceste publicații sunt puține. Studiul economiei în Universități se face mai... de departe, decât astronomic. Realitățile românești rămân departe, iar învățătura se reduce de multe ori la o sumă oarecare de teorii, luate din cărți streine, mai adeseori cu exemple cu tot. De aceea atacarea unei probleme generale și foarte actuale, din economia politică, de către un român și tratarea ei cu tot aparatul științific necesar trebuie să ne atragă deosebit atenția.

D. Manoilescu pleacă dela constatarea că protecționismul vamal e practicat aproape de către toate țările. Fiecare îl aplică însă cum îi vine bine, căci o teorie generală a protecționismului, bazată pe considerații economice, nu există. Da, sunt argumente de ordin național, moral... cari pledează

pentru protecționism, dar la adăpostul lor se comit multe greșeli și abuzuri.

Se vede astfel paradoxul: doctrina aproape unison condamnă protecționismul, realitatea îl impune, dar nu există criterii sigure cari să-l reguleze și nu există justificare generală economică.

D. Manoilescu vrea să o dea.

Dsa pleacă dela teoria lui Ricardo, care arătând avantajile diviziunii muncii internaționale, propunea libertatea absolută. Teoria lui Ricardo era enunțată în modul următor:

„O țară trage avantajii din comerțul internațional, nu numai importând mărfuri pe cari nu le-ar fi putut produce decât în condițiuni inferioare față de streinătate, dar atunci când importă o marfă în producerea căreia e superioară streinătății, mai puțin superioară însă decât în alta“.

Asta însemnează că România să producă grâu, iar Anglia, postav, chiar în cazul când ar produce și postav în condițiuni mai bune, dacă totuși superioritatea ei ar fi mai mare în producerea grâului față de Anglia, decât în producerea postavului.

Proporțiile acestea, în cartea dlui Manoilescu îmbracă forma precisă a cifrelor și tot bazat pe cifre răstoarnă teza, arătând că din punct de vedere general fiecare stat trebuie să se îndrepte spre industrii cu productivitate tot mai mare. Acest drum se face prin protecționism. Gradul de productivitate justifică și arată măsura protecției vamale. Din punct de vedere al statului național, care e singura realitate de azi, regula aceasta e fără excepție. Statele industriale au un monopol față de cele agrare sau cu industrii mai puțin productive. Monopolul nu trebuie să le rămână, e contra dreptății. Protecționismul deci se impune, el e singurul mijloc de a realiza dreptatea între state. D. Manoilescu ia

poziție contra Ligei Națiunilor, care s'a pronunțat pentru liberul schimb.

p.

Iarăși gogorița regionalismului. Există, undeva, în capetele frunțășilor(?) din partidele noastre de dreapta, o gogoriță, care le zbârnăie prin creeri ori decâte ori le lipsesc motive mai plausibile pentru opera de teneace și sistematică ponegrire a tinerei noastre democrații. Ea se chiamă „regionalism“ și ni se aruncă încă nouă Ardeleților, ori de câte ori beciurile tipografice cari înfloresc sub egida Vii-torului et comp. se găsesc în criză de subiecte mai decente. Această gogoriță, tot atât de motivață ca pretențiile de conducere ale partidului liberal însuș, a fost inventată de mult, de atunci de când democrația românească a început să opună un categoric veto tuturor neroziilor partidului nostru istoric. D. Maniu, reprezentantul acestei democrații, era înfățișat ca un Moloch nesățul, care înghite neîncetat pe toți frații noștri regățeni de treabă, iar fițiucile liberale nu-l mai scoteau din uniforma de hășar unguresc. Și toate acestea când? Atunci când voința colectivă a Ardealului era călcată în picioare brutal, atunci când glasul intim al conștiinței sale civice și politice sănătoase era răstignit pe stâlpii tuturor fără-delegilor. Dar Ardealul a învins și în această învingere strălucită a fost ajutat de toate păturile muncitoare ale vechiului regat, în ciuda tuturor acuzațiilor de izolare față de viziunea de ansamblu a intereselor noastre naționale. Și Ardealul n'a urmat filozofia politică a Brătienilor, n'a pactizat cu trădătorii vremurilor de urgie, ci s'a înfrățit cu valorile românilor neaoșe de dincolo de munți. S'a înfrățit și a îngropat — așa credem noi — pentru totdeauna, gogorița amintită. Ij place

partidului liberal să o evoace din nou? N'are decât. O astfel de indeletnicire criminală nu poate duce decât la desă-vârșita sa discreditare.

Nouile legi militare. Legile militare, anunțate prin mesagiul regal la deschiderea din toamna trecută a corpurilor legiuitoare, au fost votate acum câteva zile. Cel care le-a prezentat și apărât în fața mandatarilor națiunii a fost însuși d. Iuliu Maniu, șeful guvernului și ministru ad-interim la departamentul Războiului după demisia din guvern a dlui gen. Cihosky. S'a trâmbițat de nenumărate ori, de către presa reacționară, că democrația duce țara la ruină, că este incapabilă de-a pătrunde și servi cum trebuie adevăratele interese ale țării, că flirtează cu bolșevicii de dincolo de Nistru, neglijând conștient cele mai arzătoare probleme ale apărării noastre naționale și câte alte scornituri de cea mai detestabilă speță. Iată însă că prorocirile acestei prese exasperate până la paroxism s'au împlinit pe deandoselea. În momentul în care votarea nouilor legi era un fapt împlinit, legendara figură a dlui gen. Prezan, cea mai necontestată autoritate militară a României, a simțit nevoia de a mulțumi dlui Maniu în mod special pentru spiritul eminentamente patriotic în care au fost concepute aceste reforme, pentru principiul care a tronaț la alcătuirea lor. D. Prezan a accentuat anume, că prin noua lege de organizare a fost înlăturată primejdia, pentru totdeauna, ca armata să fie influențată de alte interese decât ale sale proprii. Indirect reiese de aici, că în trecut înrăurirea altor interese a fost posibilă spre gloria, firește, a celebrului partid liberal, care se mândrește cu monopolul tuturor legiuirilor noastre militare. Da-

tă fiind personalitatea covârșitoare a celui ce a rostit această apreciere, credem că orice comentariu e de prisos.

Mai adăugăm, totuși, un lucru: tot e bună și democrația la ceva!

Cazul Stere și semnificația lui. Opinia noastră publică a fost confiscată pentru câteva zile de zgomotul pe care l-a produs recenta demisie a dlui Const. Stere din partidul național-țărănesc. Partidul liberal și alături de el, toate frânturile de partide care-i țin isonul cu accente vocale scoase pe nas, jubilă, natural. Se legăna în iluzia rozee, că această demisie, pe care el o prevenea fără să o dorească câtuș de puțin, va produce teribile ravagii în rândurile unicului partid popular, provocându-i căderea dela cărmă și lăsând drumul deschis pentru oricare ambiție a oligarhiei noastre financiare cu șapte capete. Dar socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg. D. Stere a demisionat, e drept, dar spărtura dorită, sau cel puțin solidarizarea deputaților basarabeni cu gestul său voluntar nu o vedem nicăiri. Ba vedem tocmai contrarul. Cu toate accentele dramatice în care acești deputați s'au despărțit de fostul lor șef, nici-un om cu scaun la cap nu s'a gândit că ar fi de datoria lui să părăsească partidul, care le oferă cele mai multe chezășii în opera de asanare a tuturor neajunsurilor provinciei de dincolo de Prut. De dragul principiilor democratice cari sunt pe cale de-a triumfa asupra tuturor durerilor noastre din trecut s'a trecut cu eroism peste toate valurile unui sentimentalism dulceag, care n'are ce căuta la o astfel de răspântie istorică. Basarabienii au mai dovedit apoi că Basarabia dorește să rămână pe veci unită cu celelalte provincii românești nu de dragul unui om, ci de dragul intereselor și năzuințelor sale superioare. Aceasta este profunda semnificație a

„evenimentelor politice grave“ prevestite de d. Vintilă Brătianu și sunt grave, fără îndoială, pentru dsa.

Revista „Gardianul“, care apare la Cluj sub direcțiunea dlui chestor al poliției locale, d. Simeon Hațieganu, a reușit să-și îndreptățească pe deplin rostul ei profesional. Cele câteva numere apărute până acuma s'au dovedit a umplea o lipsă care se resimte în cadrele întregului aparat polițienesc din țară. În timp ce în alte țări funcționează școli speciale de poliție științifică și de poliție tehnică iar educațiunea profesională se face după metode pe cari o îndelungată aplicare le-a dovedit a fi foarte fericite, la noi înrolarea în cadrele aparatului polițienesc sau de siguranță se făcea până acuma după „ochiul“, iar înaintarea în grad după serviciile electorale prestate. Educația și instrucțiunea profesională a polițistului o reglementau sumar și în sute de forme, capriciile celor mai diverși „șefi“ de poliție, câte-odată între două perechi de palme și o strașnică înjurătură specifică provinciei de origine a dlui „șef“.

Admirabila lege de reorganizare a poliției a ținut să dea și să impună o pregătire profesională mai serioasă și mai îngrijită, aparatului polițienesc. Revista „Gardianul“ a venit să contribuie în mod fericit la această pregătire profesională. Cu mici schimbări de rubrice și de conținut și pe lângă o atenție mai mare a limbei și a stilului „Gardianul“ poate să devină în scurtă vreme un adevărat „mentor“ al corpului polițienesc din țara întreagă.

Quo usque tandem...? Agonia în care se zbate, de-un an și jumătate, opoziția noastră, a scos la iveală o presă de scandal, măzgălită zilnic de oameni cari nu s'ar putea numi altfel, cu toate

circumstanțele atenuante, decât „apași ai condeiuului“. Numele lor adevărat este schimonosit uneori de consonante duble pentru a ne face să bănuim cine știe ce origine ciocoiască. Dar nimenia nu e naiv. Ranchiuna stupidă și vocabularul piestriț care clocotește cotidian în coloanele acestei prese, ne îndeamnă irezistibil să le plasăm copilăria spre periferiile urbane, spre maidanele de gunoiu și duhoare de mahala, unde li s'a înfiripat și corpul și sufletul de azi. Căci numai astfel de scursori biologice și morale își pot îngădui libertinajul verbal de-a stropi cu noroi atât oamenii cât și instituțiile reprezentative ale țării cu scârboasa lipsă de pudoare cu care se lăfăesc zilnic acești terfelitori ai noțiunii de presă în fața opiniei publice adânc degustate. Luați, de-o pildă, cununa de dezechilibrați din redacția Ordinei, cea mai nouă creatură a finanței liberale. Cetiți zilnic articolele moșite cu ochii ațintiți spre plicul umflat de biletele de bancă ale unei grase recompense imediate, și vă veți convinge. Rătăcirile Viitorului, de pildă, rămân în umbră în fața înjurăturilor de bălcu ale dlui Mihail Burilleanu, incasatorul principal al recompenselor. Actualii miniștri ai țării sunt, după acest mănuiitor al condeiuului cu piciorul, „tâlhari ordinari“, „bandiți de codru“, „bolșevici“ etc. Insaș Inalta Regență, care a dat cele mai strălucite dovezi de tact politic și de dragoste de țară, a căzut, după acelaș obraznic pamfletar, într'un fel de uitare de sine, sinonimă cu trădarea intereselor sacre ale neamului întreg. În altă ordine de observații și comentarii zilnice Ordinea vede pretutindeni războiul civil. Dacă comercianții liberali se supun ordinului sever al dlui Vintilă și declară greva — e războiul civil. Dacă are loc în Capitală vreun congres al vreunei

categorii de cetățeni, ațâțați de agent-lăcul liberal și montați să vocifereze împotriva actualului guvern tot Ordinea este aceea care anunță, în ediții speciale și cu liter de-un cot, că în România s'a incuibat bellum omnium contra omnes. Tot ca o consecință fatală a acestei lipse dureroase de onestitate profesională trebuie să mai amintim apoi și distincția pe care o fac domni delatiparnița imundă între „armata minoritară“ și cea „majoritară“. Când soldații, chemați să facă ordine în recentele excese ale congresului invalizilor, au ascultat întocmai de porunca superiorilor și au arestat pe instigatorii de meserie, s'a găsit imediat explicația în faptul că acești soldați disciplinați au fost „minoritari“ și au fost comandați anume pentru a izbi fără milă în „regățeni“. Și a. m. d.

Scribii cu ochii însângeați de speranța stipendiului fără limită nu văd decât anarhie și răzmiriță.

Firește, cunoscând obiectiv originea psihologică a acestor aberații, noi găsim că e nedemn să le răspundem prin pacinice și inofensive contraargumente. Ar însemna să le dăm o considerație de care nu sunt vrednice. Socotim deci, că e mai bine să încheiem cu cuvintele: Quo usque tandem abuteris... Ordinea?

Administrative.

Administrative. Revista noastră apare, de Paști, într'un număr de 48 de pagini, conținând un material pe cât de variat pe atât de infipt în cele mai arzătoare probleme de actualitate. Ea a făcut acest gest de delicată atenție față de cetitorii săi pentru a fi cât mai folositoare și luând în dreaptă considerare toate sugestiile ce a primit din afară. De aceea îndrăznim a adresa și noi cetitorilor o caldă rugămintă. Și anume: toată lumea dornică de citit cunoaște prea bine greutatea tehnică, redacționale cu cari are de luptat o publicație începătoare cum este a noastră, greutatea cari provin mai mult decât din orice, din greutatea de ordin material. Pentru a le înlătura, ea n'are decât un singur mijloc: **sprijinul bănesc al cetitorilor inșiși**, sprijin oferit prin achitarea promptă și precisă a abonamentului. De acordarea acestui sprijin firese, care, în cazul nostru, este mai mult decât modest (abia 200 lei anual) depind și îmbunătățirile viitoare ale revistei. Rugămintea noastră este deci următoarea: toți ceice primesc revista *Actualul Târnă*, purtătoarea de cuvânt a generației noi, să binevoiască a ne trimite cât mai curând abonamentul pe anul în curs.

